БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ҚИЗИЛ ЎЗБЕКИСТОН

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ.

«КИЗИЛ УЗБЕКИСТАН» — ОРГАН ЦЕНТРАЛЬНОГО КОМИТЕТА КОМПАРТИИ УЗБЕКИСТАНА, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ УЗБЕКСКОЙ ССР.

43-йил чиқиши № 16 (11765). | Пайшанба, 19 январь, 1961 йил. | Баҳоси 2 тийин.

Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитетининг Пленуми тўғрисида ИНФОРМАЦИОН БИЛДИРИШ

1961 йил 18 январда КПСС Марказий Комитетининг Пленуми кун тартибидаги иккинчи масалани — 1960 йилда деҳқончилик ва чорвачилик маҳсулотларини етиштириш ва давлатга сотиш давлат планининг ва социалистик мажбуриятларнинг бажарилиши тўғрисидаги ҳамда қишлоқ хўжалигини янада ривожлантириш тадбирлари ҳақидаги масалани муҳокама қилишни тамомлади ва тегишли қарор қабул қилди.

КПСС Марказий Комитети Пленумининг қарори Пленум ишида иштирок этган ҳамма ўртоқлар томонидан якдиллик билан маъқулланди.

КПСС Марказий Комитетининг Пленуми коммунистик ва ишчи партиялар вакиллари Кенгашининг якунлари тўғрисида КПСС Марказий Комитетининг секретари ўртоқ М. А. Суслов докладини тинглади. КПСС Марказий Комитетининг Пленуми бу масала юзасидан қарор қабул қилди.

КПСС Марказий Комитети Пленумининг қарорлари матбуотда эълон қилинади.

КПСС Марказий Комитетининг Пленуми ўртоқ Г. И. Вороновни (КПСС Оренбург область комитетининг секретари) ва ўртоқ В. В. Гришинни (ВЦСПС раиси) КПСС Марказий Комитети Президиуми аъзолигига кандидат қилиб сайлади.

Шу билан КПСС Марказий Комитетининг Пленуми ўз ишини тамомлади.

ЧОРВАДОР!

ЎЗБЕКИСТОН КП МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ ЯНВАРЬ ОЙИДА СИЗНИНГ ОЛДИНГИЗГА ҚУЙИДАГИ ВАЗИФАЛАРНИ ҚЎЯДИ:

ҲАММА МОЛЛАРНИНГ МАЙДАЛАНГАН ДАҒАЛ ХАШАК ВА СИЛОС БИЛАН ТЎЙДИРИБ БОҚИЛИШИНИ ТАЪМИНЛАНГ, МОЛЛАРНИНГ ОРИҚЛАБ КЕТИШИГА, МАҲСУЛОТНИНГ КАМАЙИШИГА ЙЎЛ ҚЎЙМАНГ. ЯНВАРДА ҲАР СИГИРДАН КАМИДА 180-200 КИЛОГРАММДАН СУТ СОҒИБ ОЛИШ КЕРАК. ЯЙЛОВЛАРДА ҚЎЙЛАРНИ ТЎЛА САҚЛАШ УЧУН ҲАММА ЧОРАЛАР КЎРИЛСИН, ОРИҚ СОВЛИҚЛАР АЛОҲИДА АЖРАТИБ БОҚИЛСИН. ҚЎЙЛАРНИ ЎЗ ВАҚТИДА СУҒОРИБ ТУРИНГ ВА ЯХШИ БОҚИНГ.

□ □ □

ҚИШДА ОЛИНГАН ҚЎЗИЛАРНИ ТЎЛА САҚЛАБ ҚОЛАЙЛИК.

□ □ □

СОВЛИҚЛАРНИ БИР ЙИЛДА ИККИ МАРТА ҚЎЗИЛАТИШ УЧУН УЛАРНИ ЭРТА БАҲОРДА УРЧИТИШГА ТАЙЁРГАРЛИК ИШЛАРИНИ КУЧАЙТИРИНГ. ҚИШДА ҚЎЗИЛАГАН ВА ҚЎЗИСИ ТЕРИ УЧУН СЎЙИЛГАН СОВЛИҚЛАРНИ, АЛОҲИДА, ШУНИНГДЕК ҚАРИБ ҚОЛГАН СОВЛИҚЛАРНИ БУ ЙИЛ ГЎШТГА ТОПШИРИШ УЧУН АЛОҲИДА АЖРАТИБ, УЛАРНИ ТЎЙДИРИБ БОҚИНГ.

□ □ □

СИГИРЛАР ПОДАСИНИ ЯНГИЛАШ УЧУН, ҲАР БИР ФЕРМАДА УРЧИТИЛАДИГАН ҒУНАЖИНЛАРНИ АЖРАТИНГ, УЛАРНИ ПАРВАРИШ ҚИЛИШ УЧУН ЯХШИ ШАРОИТ ВУЖУДГА КЕЛТИРИНГ.

□ □ □

ФЕРМАЛАРДА НАСЛ ОЛИШГА ЯРАМАЙ ҚОЛГАН СИГИРЛАРНИ ВА ГЎШТГА ТОПШИРИЛАДИГАН ҚОРАМОЛЛАРНИ АЖРАТИНГ, УЛАРНИНГ АҲВОЛИНИ ТЕКШИРИБ ТУРИНГ, ЎСТИРИНГ ВА СЎҚИМГА БОҚИНГ.

□ □ □

ПИЧАН УНИ ТАЙЁРЛАШ УЧУН «ДКУ-1,2» ВА БОШҚА ОЗУҚА МАЙДАЛАЙДИГАН МАШИНАЛАРНИНГ БЕТЎХТОВ ИШЛАШИНИ ТАЪМИНЛАНГ.

ПАРТИЯ БИЗНИНГ ИЛҲОМЧИМИЗ

Биз ажойиб тарихий воқеаларнинг шоҳидимиз. Жонажон Коммунистик партиянинг XXI съезди етти йиллик режаларини тузиб берганига ҳали кўп вақт бўлгани йўқ. Бироқ, атрофингизга бир назар ташлаб кўринг. Узоқ Сибирдан тортиб, то Болтиқ бўйларигача социалистик индустриямизнинг улкан иншоотлари, қурилишлар, янги шаҳар ва қишлоқлар қад кўтармоқда. Буларнинг ҳаммаси партия ва халқнинг азми билан бўляпти.

Мен оддий бир ишчиман. Ҳаётимизнинг кун сайин эмас, соат сайин фаровонлашиб бораётганлигини ўз оилам мисолида, ҳамкасб-дўстларим, қўни-қўшниларим мисолида яққол кўриб турибман. Биз бир уйдан уч киши ишлаймиз: онам протез заводида, синглим ўрта мактабда, ўзим эса «Ўртоқ» кондитер фабрикасида ишлаб турибман. Учаламиз ҳам етти йиллик режаларини амалга оширишга озми-кўпми ҳисса қўшяпмиз, демакки, халқ яратаётган бойликда бизнинг ҳам улушимиз бор. Бундан қувонмай бўладими, ахир!

Фабрикамиз коллективи етти йилликнинг бултурги планини муддатидан анча олдин бажариб қўйган эди. Пландан ташқари бир неча ўн минг килограмм юқори сифатли кондитер маҳсулотлари ишлаб чиқардик. Янги йилнинг дастлабки кунларидан бошлаб чакки ишлаётганимиз йўқ. КПСС Марказий Комитетининг Пленуми ўз ишини бошлаган куни бизнинг бригада ярим ойлик топшириқни бажариб қўйган эди. Ишимиз шундай жадал кетаверса, етти йилликнинг учинчи йил топшириғини узоғи билан сентябрь ойидаёқ бажариб қўямиз!

Бизнинг шунчалик муваффақиятларга илҳомлантираётган куч шонли Коммунистик партия ва унинг ленинчи Марказий Комитетидир.

А. ЮНУСОВ.

Тошкентдаги «Ўртоқ» фабрикасининг упаковщиги.

БИРМА МУСТАҚИЛЛИГИНИНГ 13 ЙИЛЛИГИ

МОСКВА, 17 январь. (ТАСС). Бирма мустақиллигининг 13 йиллиги муносабати билан СССР Министрлар Советининг Раиси Н. С. Хрушчев ва Бирма Иттифоқининг бош министри У Ну бир-бирларига телеграмма юбордилар.

Н. С. Хрушчев қатъий ишонч билдириб айтадики, эрксевар Бирма халқи тинчлик учун, ёппасига ва батамом қуролсизланиш учун, мустамлакачиликнинг сўнгги қолдиқларини тугатиш учун олижаноб курашда бундан буён ҳам озодлик ва тараққиёт учун курашчилар билан бир сафда туриб ҳаракат қилади.

У Ну жавоб телеграммасида СССР ва Бирма ўртасидаги дўстона муносабатларнинг мустаҳкамланиши ва ривожланиши ҳақида истак билдиради.

* * *

Бирма миллий байрами муносабати билан СССР Олий Совети Президиумининг Раиси Л. И. Брежнев ва Бирма Иттифоқининг президенти У Вин Маунг ҳам бир-бирларига телеграмма юбордилар.

„ЛАОСДА ТИНЧЛИК ТИКЛАНСИН!"

МОСКВА, 17 январь. (ТАСС). Лаос қироллиги ҳукуматининг бош министри шаҳзода Сувана Фума СССР Министрлар Советининг Раиси Н. С. Хрушчевга мактуб билан мурожаат қилиб, бу мактубда Лаос масаласини ҳал қилиш учун халқаро кенгаш чақириш тўғрисидаги таклифни қўллаб-қувватлади. Кейинги вақтларда Н. С. Хрушчев ва шаҳзода Сувана Фума бу масала юзасидан бир-бирларига мактуб юборган эдилар.

Совет ҳукумати, дейилади Н. С. Хрушчев мактубида, Лаосда вужудга келган вазият муносабати билан сизнинг чуқур ташвишланаётганлигингизни тўла тушунади. Бу вазият Лаос халқининг миллий мустақиллигига, шунингдек бутун Шарқи-Жанубий Осиёдаги тинчлик ва хавфсизлик ишига жиддий хавф туғдирмоқда. Кейинги кунлардаги фактлар шу нарсадан яна бир марта шубҳасиз далолат берадики, Лаосдаги вазиятнинг кескинлашувига асосий сабаб АҚШ ҳукуматининг Лаос ҳақидаги Женева битимларини бузиб, мамлакатингизнинг ички ишларига қўпол равишда аралашаётганлигидир.

СССР Министрлар Советининг Раиси айтадики, АҚШ нинг кейинги кунларда Лаос мустақиллигини тугатиш, Лаосни СЕАТОнинг таянч базаларидан бирига айлантириш мақсадида Лаосга қарши тўғридан-тўғри интервенцияни амалга оширишга, бунда ҳатто Лаос халқи қонининг тўкилишидан ҳам тап тортмасликка қаратилган тадбирларни кўраётганлиги барча тинчликсевар халқларни жиддий ташвишлантирмасдан қола олмайди.

Н. С. Хрушчев ўз мактубида, жумладан, шу нарсани эслатадики, Совет ҳукумати АҚШ ва унинг СЕАТО ҳарбий блоки бўйича айрим иттифоқчилари Лаос халқига нисбатан қилаётган агрессив ҳаракатлари натижасида рўй бериши мумкин бўлган оқибатлар учун оғир масъулият хусусида АҚШ ҳукуматига огоҳлантириш билан мурожаат қилди.

Совет ҳукумати, деб кўрсатади Н. С. Хрушчев, 1954 йилда Женевада бўлиб ўтган кенгаш типида давлатлар кенгашини шошилинч тарзда чақириш тарафдоридир.

Мактубнинг охирида айтиладики, Совет ҳукумати Сиз ҳазрати олийлари бошлиқ Лаос қироллиги ҳукумати билан биргаликда Лаос масаласи юзасидан мазкур кенгашни чақириш ҳамда Лаосда мумкин қадар тезроқ тинчлик ўрнатишга, Шарқи-Жанубий Осиёда тинчлик ва хавфсизликни мустаҳкамлашга қаратилган ҳаракатларда Лаос ҳукумати билан яқиндан ҳамкорлик қилиш мақсадида ҳамма зарур чораларни кўришга тайёрдир.

СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ ФАРМОНИ

Кабарда-Балқар АССР, Лескен районидаги Ленин номли колхознинг раиси ўртоқ К. К. Тарчоковга Социалистик Меҳнат Қаҳрамони унвони бериш тўғрисида

Кўп йиллардан буён маккажўхори донидан мўл ҳосил олиб келаётганлиги, маккажўхорининг яхши сифатли гибрид уруғларини етиштирганлиги учун, колхоз ишлаб чиқаришини ривожлантиришда катта муваффақиятларга эришганлиги ва қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришни кескин суратда кўпайтириш вазифасини ҳал этишга катта ҳисса қўшганлиги учун Кабарда-Балқар АССР Лескен районидаги Ленин номли колхознинг раиси ўртоқ Камбулат Кицуевич ТАРЧОКОВГА СОЦИАЛИСТИК МЕҲНАТ ҚАҲРАМОНИ унвони берилсин ва Ленин ордени ҳамда «Ўроқ ва Болға» олтин медали топширилсин.

СССР Олий Советн Президиумининг Раиси Л. БРЕЖНЕВ.
СССР Олий Советн Президиумининг Секретари М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1961 йил 17 январь.

Целлюлоза-қоғоз саноати ходимларининг бутуниттифоқ кенгаши

МОСКВА, 17 январь. (ТАСС). Бугун Союзлар уйининг Колонна залида целлюлоза-қоғоз саноати ходимларининг Бутуниттифоқ кенгаши очилди. Кенгаш қатнашчилари КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг «Целлюлоза-қоғоз саноатининг қолоқлигини тугатиш тадбирлари тўғрисида»ги қарори қандай бажарилаётганлиги ҳақидаги масалани муҳокама қиладилар.

КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг топшириғига мувофиқ кенгашни КПСС Марказий Комитети Президиумининг аъзоси, СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари А. Н. Косигин очди.

Кенгашда СССР Госплани Раисининг биринчи ўринбосари Г. М. Орлов доклад қилди.

Кенгаш ишида КПСС Марказий Комитети Президиумининг аъзоси, КПСС Марказий Комитетининг секретари Ф. Р. Козлов иштирок этмоқда.

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ ПЛЕНУМИ

16 январда КПСС Марказий Комитети Пленумида кун тартибининг иккинчи масаласи ҳақидаги докладларни муҳокама қилиш давом этди.

КПСС Горький область комитетининг биринчи секретари ўртоқ **Л. Н. Ефремовга** сўз берилади. У айтадики, етти йилликнинг дастлабки икки йили мобайнида областдаги колхоз ва совхозларда гўшт етиштириш бир ярим баравардан зиёд ва сут етиштириш 22 процент ортди. Ўтган йили қора мол туёғи шундан аввалги йилдагига нисбатан 7 процент, чўчқалар сони эса 19 процент кўпайди.

Н. С. Хрушчев. Кейинги йилларда Горький областидаги ишчи ва хизматчиларнинг иш ҳақи қай даража ортди? Истеъмол маҳсулотлари ишлаб чиқаришдан кўра даромадлар кўпроқ ортган бўлса керак?

Л. Н. Ефремов. Бу тўғри, Никита Сергеевич.

Н. С. Хрушчев. Масаланинг моҳияти ана шунда, Козьма Прутков айтганидек, илдизига қара!

Л. Н. Ефремов. Сизнинг хатингиз муносабати билан биз иш ҳақининг ортиши ва аҳолининг бошқа даромадлари соҳасидаги иш қандай аҳволда эканлигини таҳлил қилиб кўрдик. Иш ҳақи ва бошқа даромадлар областда тахминан 3 миллиард сўмни ташкил этади.

Н. С. Хрушчев. Қанча сўмлик қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштирдингиз? Уч миллиард сўмдан ортиқми, ёки камми?

Л. Н. Ефремов. Анча кам етиштирдик.

Н. С. Хрушчев. Аҳолининг эҳтиёжлари қондириладиган даражага эришмоқ керак. Одамлар иш ҳақини кўзачага солиб қўймайдилар-ку.

Л. Н. Ефремов. Бу тўғри гап, аҳолининг эҳтиёжлари жуда ўсиб кетди, шу сабабли, Никита Сергеевич, биз маҳсулот ишлаб чиқаришни кескин суратда оширамиз.

Н. С. Хрушчев. Ҳамма қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш ўсаётганлиги тўғрисида гапирмоқда. Ўсиш бор, анчагина ўсиш бор, аммо, бюрократларгина енгил ҳаёт кечириш учун бу билан хотиржам бўлишлари мумкин. Бюрократлар шундай мулоҳаза қилишлари мумкин: бизда аҳолининг эҳтиёжларини қондириш учун қишлоқ хўжалик маҳсулотлари ҳали етишмаётган экан, у вақтда иш ҳақининг ўсишини сунъий равишда тўхтатиб туриш керак. Аммо, бу бизнинг йўлимиз эмас, биз бу йўлдан бормаймиз. Бу — қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришни кўпайтириш учун мавжуд имкониятлардан фойдаланишни ва зўр бериб ҳаракат қилишни истамайдиган бюрократлар йўлидир. **(Қарсаклар).**

Ўртоқ Ефремов айтадики, Горький областида чорвачилик маҳсулотлари етиштириш даражаси ҳали паст. Ўтган йили колхоз ва совхозларда ҳар 100 гектар экин майдони ҳисобига гўшт етиштириш атиги 25,8 центнерни ва сут етиштириш 119 центнерни ташкил этди. Областда қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришининг туб, асосий масалалари ҳал этилмаганлиги, ҳосилдорлик оширилмаганлиги, ялпи дон ҳосили кўпайтирилмаганлиги, чорвачиликнинг ем-хашак базаси мустаҳкамланмаганлиги ва чорва моллар сони зарур миқдорда ортмаганлиги натижасида бундай аҳвол рўй берди.

Сигирлар сонини кўпайтириш мақсадида, деди нотиқ, колхоз ва совхозларнинг фермаларида 158 минг бузоқ танлаб олинди ва боқувга қўйилди. Чорва молларнинг нобуд бўлишини тугатиш, сигирларнинг қисир қолишини камайтириш, бўрдоқига боқишни яхши ташкил этиш чоралари кўрилмоқда.

Нотиқ илғор хўжаликларнинг яхши ишлаётганликларига доир ёрқин мисоллар келтиради. Бу мисоллар Горький области қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришда жуда катта имкониятларга эга эканлигини исбот қилади. Масалан, Городецкий районидаги Тимирязев номли колхоз (раиси Социалистик Меҳнат Қаҳрамони И. А. Емельянов) ҳар йили мунтазам мўл ҳосил етиштирмоқда. Бу колхоз ўтган йили 100 гектар экинзор ҳисобига 111 центнер гўшт ва 342 центнер сут тайёрлади.

Н. С. Хрушчев. Яхши!

Л. Н. Ефремов. Богородский районидаги «Искра» колхозига энг кекса раис Социалистик Меҳнат Қаҳрамони ўртоқ Павел Михайлович Демин раҳбарлик қилмоқда... Никита Сергеевич, Сиз бу колхозда бўлгансиз.

Н. С. Хрушчев. Павел Михайлович Деминни мен яхши биламан ва унинг чиройли соқолини ҳам кўрганман. У киши шу ердами?

Л. Н. Ефремов. Бугун — йўқ, кейинги вақтларда у касал эди.

Н. С. Хрушчев. Унинг тез соғайиб кетишини истаймиз.

Кўпгина ажойиб кишиларнинг тажрибалари, деб сўзини давом эттиради ўртоқ Ефремов, областдаги колхоз ва совхозларда жуда катта резервлар борлигини исбот этади. Масалан, Городецкий районидаги «Красний маяк» колхозининг чўчқа боқувчиси А. И. Рогожкина ўтган йили 1100 бош чўчқани бўрдоқига боқди; «Салганский районидаги «Рассвет» колхозининг сут соғувчиси А. В. Воронкова ҳар бир сигирдан ўртача ҳисобда 5376 килограмм сут соғиб олди. Илғор иш тажрибаларига доир кўпгина ажойиб мисоллар бор. Биз, деди нотиқ, қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини юксалтириш учун ана шу тажрибадан кенг фойдаланишимиз лозим.

Н. С. Хрушчев. Ўртоқ Ефремов! Колхоз қишлоғидаги ана шу илғор кишилар бизнинг пешқадам кишиларимиздир. Ана шу кишиларга тенглашиш керак. Шу сабабли одамларни ташкил этиш, омманинг мусобақасини уюштириш, илғорларга тенглашиш керак.

Л. Н. Ефремов. Биз худди шу тарзда иш олиб борамиз.

Сўнгра ўртоқ **Ефремов** экин майдонларининг структурасидаги ўзгаришлар тўғрисида гапиради. Кейинги йилларда сули майдонлари қарийб икки баравар қисқартирилди. Бунинг ўрнига вика-сули ва нўхат-сули аралашмаси экиладиган майдонлар кенгайтирилмоқда. Областнинг тупроғи унумдор бўлган жанубий ва шарқи-жанубий районларда кузги буғдой ва крупа экинлари майдонлари кенгайтирилди. Кўп хўжаликларда нўхатдан мўл ҳосил олинмоқда. Масалан, «Власть Советов» колхозида 263 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 26,7 центнердан нўхат олинди.

Н. С. Хрушчев. Яхши. **(Қарсаклар).** Ўртоқ Ефремов, Сизни ва бошқа ўртоқларни огоҳлантиришни истар эдим: бюрократ мосланишга жуда устадир. Масалан, биз сулидан кам ҳосил олинади ва вика-сули аралашмасини экиш керак деймиз. Аммо, бу аралашма турли пропорцияда бўлиши ҳам мумкин. Сули экиш ва бир ҳовуч викани ҳам сочиб юбориш мумкин. Бюрократ ўз ишини қилди ва энди хотиржам бўла олади. У вика-сули аралашмаси экқандек бўлди, аммо ерда вика йўқ, сулигина бор. Ана шундай кўзбўямачилик билан экишга йўл қўймангиз. Бизга экиннинг анчайин номи эмас, балки у берадиган ем-хашакнинг миқдори керак. Бу асосий кўрсаткичдир.

Л. Н. Ефремов. Никита Сергеевич, биз бунга эътибор берамиз.

Сўнгра нотиқ айтадики, Горький областидаги колхоз ва совхозлар бу йил маккажўхори экиладиган майдонларни кенгайтирадилар, маккажўхори майдонини 130 минг гектарга етказадилар. Ҳар гектар ердан камида 300 центнердан кўк поя олиш вазифаси қўйилди.

Н. С. Хрушчев. Бу рақам унча катта бўлмаса ҳам, буни табриклаймиз. **(Қарсаклар).** Кўриб турибман, ўртоқ Орловский куляпти, мана қандай паст мажбуриятлар олмоқдалар, деб ўйласа керак. Ўртоқ Орловский, Сизда қанча ҳосил олинмоқда?

Орловский. 620 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 635 центнердан.

Сўнгра ўртоқ Ефремов айтадики, областда қора шудгор қилинган ерларга экин экиш кўпайтирилмоқда. Бу йил ана шундай экин майдонлари 300 минг гектарни ташкил этади. Тажриба шуни кўрсатадики, дейди у, илғор колхозлар шудгор қилинган ерларда ўз вақтида экиб йиғиштириб олинган маккажўхори ва вика-нўхатдан кейин кузги экинлар экиб, яхши ҳосил олмоқдалар.

Нотиқ ўз нутқининг охирида бундай деди: Горький областида кўзбўямачилик, алдамчилик каби ҳоллар бўлган эди. Горький партия ташкилоти, дейди у, ана шу шармандали ҳолларга узил-кесил хотима бериш ва келгусида бунга йўл қўймаслик учун барча чораларни кўрмоқда.

Қарийб тўрт минг метр баланд жойда ташкил этилган «Пограничник» колхозининг раиси ўртоқ **Т. А. Акунов** Тянь-Шань чорвадорлари номидан Коммунистик партия Марказий Комитетига, Никита Сергеевич Хрушчевга колхозчилар саломини топширади.

У ўтган йили қишнинг чўзилиб кетганлиги ва қалин қор ёққанлигини айтади ва колхоз меҳнаткашлари ана шундай оғир шароитга қарамай, коммунистлар бошчилигида чорва моллар сонини кўпайтириб, 10 минг центнердан кўпроқ, яъни уч йиллик план миқдорида гўшт етиштириб, давлатга сотганликлари тўғрисида, бошқа маҳсулотларнинг ҳаммасини етказиб бериш планини муваффақиятли бажарганликлари ҳақида гапиради. Чорва молларни боқиб семиртириш ишлари ташкилий суратда олиб борилди ва давлатга чорва молларнинг 80 процентидан кўпроғи юқори семизликда сотилди. Қорамолнинг ўртача вазни (тирик ҳолида) 390 килограммни, қўйнинг вазни 60 килограммни ташкил этди.

Ўртоқ Акунов Россиянинг ана шу собиқ чекка ўлкасида аҳолининг фаровонлиги қандай ўсганлиги, экономика ва маданият қандай юксалганлиги тўғрисида гапиради. Колхозчилар Ильич чироқлари билан ёритилган яхши, шинам уйларда яшамоқдалар. Кейинги икки йил ичидагина икки юзга яқин уй қурилди. Бизда клуб, радиоузел, туғруқхона, ўрта мактаб (интернати билан), ҳаммом бор.

Колхоз раиси Тянь-Шанда қишлоқ хўжалигини ихтисослаштириш тўғрисидаги фикрларни айтади. Тянь-Шандаги табиий-иқлим шароити, бепоён табиий яйловларнинг борлиги майин жунли қўйларни ва қорамолни кўпроқ парвариш қилиб ўстириш имконини беради. Чидамли қўтосдан эса гўштдан ташқари яхши қуюқ сут ҳам олиш мумкин.

Ўртоқлар, дейди нотиқ, 1961 йил жуда муҳим йил бўлади. Маълумки, бу йилда партиямизнинг XXII съезди ўтказилади. Биз, Тянь-Шань чорвадорлари ҳам қарздор бўлиб қолмаймиз. Колхоз коммунистлари ва барча меҳнаткашлари ҳали фойдаланилмаётган резервлар ва имкониятларни ишга соладилар, етти йиллик план топшириқларини барча кўрсаткичлари бўйича муддатидан илгари бажаришни, гўшт етиштириш бўйича топшириқни эса 1962 йилда бажаришни таъминлайдилар.

Свердловск область ижроия комитетининг раиси **К. К. Николаев** сўзга чиқади. У айтадики, Свердловск области типик саноат областидир. Лекин шундай бўлса ҳам қишлоқ хўжалик меҳнаткашлари мавжуд имкониятлардан фойдаланиб, қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришни кўпайтириш йўлидаги умумий курашга ўз ҳиссаларини қўшмоқдалар. Ўтган йили областда 92 минг тонна гўшт, 279 минг тонна сут ва ва 100 миллион дона тухум харид қилинди. Гўшт харид қилиш йиллик плани 165 процент, сут харид қилиш плани 107,4 процент ва тухум харид қилиш плани 130 процент бажарилди.

Н. С. Хрушчев. Сут камроқ бўлибди-да.

К. К. Николаев. Бу тўғри, Никита Сергеевич. Биз бу ишни йўлга қўйиш учун зарур чоралар кўрамиз.

Нотиқ айтадики, область 1960 йилда гўшт етиштиришда етти йиллик планнинг контроль рақамларида 1964 йилга мўлжалланган даражага, тухум тайёрлаш бўйича эса 1962 йил даражасига эришди.

Н. С. Хрушчев. Бу шуни кўрсатадики, етти йиллик план тузилган вақтда барча имкониятлар ҳисобга олинмаган ва шу сабабли бир қанча кўрсаткичлар бўйича ва баъзи область ҳамда республикалар бўйича қишлоқ хўжалиги юзасидан тузилган планлар анча кам бўлиб чиқди.

К. К. Николаев. Бу тўғри, Никита Сергеевич. Сентябрь Пленумидан кейинги йилда биз 27 минг тонна гўшт етиштирган эдик, эндиликда эса 92 минг тонна тайёрладик. Бизнинг областимизда ҳам ҳақиқатан катта имкониятлар борлигини кўриб турибмиз.

Н. С. Хрушчев. Модомики, шундай имкониятлар бор экан, бу имкониятларни қандай рўёбга чиқара олишингизни амалда кўрсатингиз.

Сўнгра ўртоқ Николаев айтадики, қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш ва тайёрлаш ўсиб борган ҳолда, областимиз икки йил ичида давлатга планда кўрсатилган 6 миллион пуд ўрнига 15 миллион пуд ғалла сотди.

Нотиқ область партия ташкилотининг эътибори Н. С. Хрушчевнинг Свердловск области аҳолини ўзида етиштириладиган чорвачилик маҳсулотлари билан таъминлаш учун мавжуд имкониятлардан яхшироқ фойдаланиши лозим деган кўрсатмасини бажаришга қаратилганлигини таъкидлайди. Аммо, деди у, ҳамма иш қилинган деб бўлмайди. Гўшт етиштиришни кўпайтириш учун чўчқалар сони анча кўпайтирилади, паррандачилик кенг ривожлантирилади.

Ўртоқ Николаев паррандачилик ҳақида гапириб, бу соҳада қандай имкониятлар борлигини Камишловский райони ва бошқа районларнинг мисолида кўрсатиб беради. Камишловский районида ўтган йили давлатга 537 минг ўрдак, 328 минг товуқ ва 12,3 миллион дона тухум топширди. Камишловскийликлар юз гектар дон майдони ҳисобига 54,7 центнер парранда гўшти ва 49,5 минг дона тухум етиштирдилар. Кубандаги юксак кўрсаткичларга Уралда ҳам эришиш мумкин эканлиги кўриниб турибди, деб таъкидлайди нотиқ.

(Давоми иккинчи бетда)

Тошкент. «Ўзбексельмаш» заводининг ишчи ва хизматчилари КПСС Марказий Комитети Пленумини зўр қизиқиш билан кузатиб бормоқдалар. СУРАТДА: В. Ермошкин раҳбарлик қилаётган коммунистик меҳнат бригадаси аъзолари Пленум материаллари билан танишмоқдалар. Пленум материалларини бригада аъзоси Е. Степанченко ўқимоқда.

Р. Шамсуддинов фотоси (ЎзТАГ фотохроникаси).

КПСС Марказий Комитетининг Пленуми

(Боши биринчи бетда)

Н. С. Хрушчев. Тўғри.

Биз, деди ўртоқ Николаев, бирмунча тажриба тўплаб, парранда гўшти етиштиришни янада кўпайтириш ниятидамиз. Гўшт етиштиришни кўпайтириш учун қуёнчилик каби резервдан ҳам фойдаланилади.

Свердловск областининг колхоз ва совхозлари 1965 йилда гўшт етиштиришни 210 минг тоннага ва сут етиштиришни 1 миллион тоннага ҳамда тухум етиштиришни 500 миллион донага етказишни ўз олдиларига вазифа қилиб қўйдилар.

Область ижроия комитетининг раиси Пленумда бир қанча масалаларни кўтаради. Бу масалаларни ҳал этмоқ учун СССР Министрлар Совети ва КПСС Марказий Комитетининг ёрдам кўрсатиши талаб этилади. Жумладан, у областда қишлоқ хўжалик майдонларига эҳтиёж катта эканлиги тўғрисида гапиради. Ўтказилган текшириш шуни кўрсатдики, бу областда жуда тез ўзлаштирилиши мумкин бўлган 300 минг гектарча ер бор. Нотиқ бу масалани қараб чиқишни ва янги ерларни ўзлаштириш планида буни кўзда тутишни, бунинг учун колхоз ва совхозларга зарур техника ажратиб беришни СССР Министрлар Совети ва КПСС Марказий Комитетидан илтимос қилади.

Ўртоқ Николаевнинг фикрича, область саноати қишлоқ хўжалигини ва биринчи галда чорвачиликнинг кўп меҳнат талаб этадиган оғир процессларини механизациялаш соҳасида кўп иш қилмоғи керак. Область шароитида асосий программани бажаришга зарар етказмаган ҳолда унча мураккаб бўлмаган машина ва асбоб-ускуналарни ишлаб чиқаришни ташкил этиш мумкин. Қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришида кўп меҳнат талаб этадиган барча ишларни икки йил мобайнида тамомила механизациялаш ва электрлаштириш учун тўла имконият бор. Бунинг учун халқ хўжалиги кенгаши корхоналарида пландан ташқари ишлаб чиқарилган металлнинг бир қисмидан областимизнинг колхозларига керакли машина ва механизмлар ишлаб чиқариши мақсадида фойдаланишига руҳсат бериш керак.

Н. С. Хрушчев. Бу, сизлар учун эҳтимол, фойдалидир. Масалан, Воронеж учун қандай бўлади?

К. К. Николаев. Никита Сергеевич, биз Воронеж учун ҳам тайёрлашга розимиз. Аммо рухсат бўлмасдан туриб, буни тайёрлай олмаймиз.

Нотиқ Уралда минерал ўғитлар ишлаб чиқаришни кўпайтириш тўғрисидаги масалани кўтаради. Уралдаги қишлоқ хўжалиги илмий-тадқиқот институти, дейди у, баъзи хўжаликлар билан ҳамкорликда майдаланган мартен шлакларидан минерал ўғит сифатида фойдаланишни бир неча йилдан буён синаб кўрмоқда. Бу шлакларда оҳакдан ташқари яна кўп миқдорда фосфор, шунингдек микроэлементлар — марганец, мис ва кобальт бор. Булар тупроқнинг унумдорлигини оширишга жуда яхши таъсир кўрсатади. Нотиқ 600 минг тонна мартен шлакларини майдалаш учун Нижне Тагилда капитал қурилишга ажратилган маблағ доирасида завод установкаси қуриш учун Свердловск Халқ хўжалиги кенгашига рухсат берилишини сўрайди. Менинг фикримча, дейди у, бундай резервлар бошқа областларда ҳам бор.

Н. С. Хрушчев. Биз буни табриклаймиз, бу яхши иш.

Ўрта Урал меҳнаткашлари, дейди ўртоқ Николаев, йиғилиш ва митингларда етти йиллик топшириқларини амалга ошириш муддатларини қисқартириш юзасидан янги мажбуриятлар олмоқдалар. Улар Марказий Комитет январь Пленумининг қарорларини шараф билан бажариш ва партиянинг XXII съездини муносиб кутиб олиш учун ўз кучларини аямайдилар.

Татаристон АССР даги Абдулла Тўқай номли колхознинг раиси ўртоқ **Г. Н. Гарифуллин** минбарга чиқади. Нотиқ айтадики, Ватанимиз қишлоқ хўжалигининг барча меҳнаткашлари каби, Тўқай номли колхоз аъзолари ҳам қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш ва тайёрлашни анча кўпайтиришга муваффақ бўлдилар. 1953 йилда, дейди у, давлатга 30 минг пуд ғалла сотилган бўлса, 1960 йилда 52 минг пуд ғалла сотилди. Колхозда қанд лавлаги мутлақо етиштирилмас эди. Колхоз ўтган йили давлатга 2437 тонна қанд лавлаги сотди. Шу йиллар ичида гўшт сотиш 17 баравар, сут сотиш 34 баравар, тухум сотиш эса 20 баравар кўпайди.

Шу маълумотлардан яққол кўриниб турибдики, деб таъкидлайди ўртоқ Гарифуллин, бизнинг колхозимиз 1953 йилда колоқ эди. Тўғри, биз ҳозир ҳам илғор хўжаликлардан кейинда қолганмиз, аммо ишлаб чиқаришни юксалтириш юзасидан олинган суръатлар бизнинг колхозимиз етти йиллик планни гўшт ва сут етиштириш даражаси бўйича шу йилнинг ўзидаёқ бажаради, деб айтиш имконини беради.

Сўнгра нотиқ илғор сут соғувчилар ва чўчқа боқувчиларнинг муваффақиятлари тўғрисида гапиради. Татар деҳқонлари, дейди у, илгариги вақтларда чўчқачилик билан шуғулланмаганликлари маълум. Бу соҳада диний таассубнинг таъсири кучли эди. Эндиликда бизнинг республикамизда чўчқачилик чорвачиликнинг етакчи тармоғи бўлиб қолди.

Ўртоқ Гарифуллин мустаҳкам ем-хашак базасини вужудга келтириш тўғрисида гапириб айтадики, ўтган йили об-ҳаво шароити ноқулай келганлигига қарамай, колхоз 1700 гектар ернинг ҳар гектаридан 15 центнердан дон олди. Ҳар гектар ердан 750 центнердан кўкпоя ва маккажўхори сўтаси олинди. Етти йилликнинг учинчи йилида янада кўпроқ ҳосил етиштиришга қарор қилдик. Колхозчилар ҳар гектар ердан 120 пуддан дон етиштириш учун курашишга аҳд қилдилар. Нўхот ва тариқ экиладиган майдонлар кўпайтирилади. Дон учун 100 гектар ерга ва силос бостириш учун 200 гектар ерга маккажўхори экилади.

Н. С. Хрушчев. Сизда маккажўхорининг дони пишиб етиладими?

Г. Н. Гарифуллин. Дон ўрнида ишлатиладиган маккажўхори ҳам пишиб етилади. Бу соҳада бирмунча тажрибамиз бор.

Н. С. Хрушчев. Тажрибангиз борми? Бу яхши.

Ердан фойдаланишда эгасизликни тугатиш, деб таъкидлайди нотиқ, ялпи дон ҳосилини ошириш ва бошқа экинларнинг ҳосилини кўпайтириш учун катта аҳамиятга эгадир. Олтой ғаллакорларидан ўрнак олиб, ҳар бир трактор бригадасида механизациялашган звенолар ташкил этилди. Чопиқ қилинадиган экинлар ва бошқа экинлар ана шу звеноларга бириктиб берилди. Механизаторларнинг меҳнат ҳақи ҳосилга боғлиқ қилиб қўйилди.

Кейинги уч йил ичида 205 колхозчи оиласи янги уйларга кўчиб кирди. Уйларнинг ҳаммаси радиолаштирилган. Яхши клубимиз бор. Колхознинг кучи билан янги мактаб биноси қурилмоқда. Кўп колхозчилар кечки мактабда ўқимоқдалар. Ёшларнинг ашула ва рақс ансамбли ташкил этилди.

Колхозчилар, дейди нотиқ, жамоат хўжалигини янада ривожлантириш йўллари тўғрисида фикр юритиб, шундай хулосага келдилар: Кўп масалаларни муваффақиятли ҳал этиш ишлаб чиқариш воситаларидан тўғри фойдаланишга, хўжалик хисобини жорий қилишга ва маблағларни тежаб сарфлашга боғлиқ бўлади. Қишлоқ хўжалигини механизациялашни юксак даражага кўтариш, маҳсулот етиштириш учун меҳнат сарфини камайтириш зарур. Бошқа кўп масалалар ҳам ўртага қўйилмоқда. Бу масалаларни колхозчиларнинг съездида муҳокама қилиш маъқул бўлур эди.

Украина Компартияси Запорожье область комитетининг биринчи секретари ўртоқ **В. В. Скрябин** қуйидагиларни айтди: Областнинг колхоз ва совхозлари маккажўхори билан алмашлаб экиш йўлига қатъий ўтиб олдилар. Ўтган йили 400 минг гектардан кўпроқ ерга ана шу қимматли экин экилди. 237 минг гектар майдонда маккажўхори дони йиғиштириб олинди. Колхоз ва совхозлар икки йилдан буён ерни шудгор қилмай экин экиб келмоқдалар. Колхоз ва совхозлар шудгор қилиб қўйилган ерларга маккажўхори экмоқдалар ва ана шу ерлардан жамоат чорвачилигининг озуқа базасини мустаҳкамлаш йўлида фойдаланмоқдалар.

Запорожьеда 444 минг тонна маккажўхори дони олинди. Бу, ҳар бир гектар ерга ҳисоблаганда 17,3 центнердан тўғри келади. Ҳосилнинг бу миқдори, деб қайд қилади нотиқ, жуда кам ва маккажўхорини яхши парвариш қилишга тааллуқли кўп сонли мисоллар областнинг ҳақиқий имкониятларини кўрсатиб беради. Мисол учун, Верхнехортицкий районидаги «Коммунар» колхози 722 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 41,5 центнердан маккажўхори дони, Гуляйпольский районидаги Ленин номли колхоз 950 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 38 центнердан маккажўхори дони олди. Айрим звенолар бундан ҳам кўпроқ ҳосил етиштирдилар. Гуляйпольский районидаги «Заповит Ленина» колхози трактор бригадасининг бошлиғи, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони ўртоқ Мартиненко 213 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 51 центнердан маккажўхори дони олди.

Н. С. Хрушчев. Бу қайси район?

В. В. Скрябин. Гуляйпольский райони.

Н. С. Хрушчев Областнинг шарқи-жанубидаги районми?

В. В. Скрябин. Мутлақо тўғри.

Н. С. Хрушчев. Гуляйпольскийликлар яхши ҳосил етиштирганлар. Бунга иқлим ва тупроқ шароитининг жуда қулай бўлганлиги орқасида эмас, балки фақат меҳнат билан эришилди.

В. В. Скрябин. Бу, ишга фақат меҳнатсеварлик билан қараш орқасида эришилди.

Н. С. Хрушчев. Жанубий районларда ёз фасли шимолдагига қараганда қурғоқчилроқ бўлса ҳам бу районларда мўл ҳосил олинмоқда. Бинобарин, ҳосил аввало, иқлим ва тупроққагина эмас, балки кишиларга боғлиқ бўлади.

В. В. Скрябин. Жуда тўғри гап.

Н. С. Хрушчев. Сизларнинг ерларингиз яхши, одамларингиз ҳам яхши. Раҳбарларни бир оз ниқтаб қўйиш керак, холос. Шундай қилганда иш юришиб кетади.

Сўнгра нотиқ айтадики, ем-хашак базаси маккажўхори экиш ҳисобигагина эмас, балки қанд лавлаги майдонларини кенгайтириш ва ҳосилдорлигини ошириш йўли билан ҳам мустаҳкамланади. Ўтган йили озуқа учун биринчи марта 13 минг гектар ерга қанд лавлаги экилди ва ҳар гектар ердан 159 центнердан ҳосил олинди.

Н. С. Хрушчев. Жуда яхши. Сизда ҳар гектар ердан 70-60 центнердан картошка олинмоқда. Демак, қанд лавлаги икки баравар кўпроқ ҳосил берар экан-да. Ҳар гектар ердан олинадиган озуқа единицаси картошкага нисбатан икки ярим баравар ортиқ бўлади. Бу эса чорвачилик учун ем-хашак базасини вужудга келтиришда асос қилиб олишингиз лозим бўлган йўлни ҳам кўрсатиб беради.

В. В. Скрябин. Никита Сергеевич, биз бу йил ҳам озуқа учун қанд лавлаги экамиз. Қанд лавлаги майдонини икки баравар кўпайтирамиз.

Н. С. Хрушчев. Картошка ҳам етиштириш керак, аммо айни вақтда қанд лавлаги ҳам экиш лозим. Самогон пиширишга қарши курашни сусайтирмасликни маслаҳат бераман, чунки қанд лавлаги самогон пишириш учун яхши материалдир. Хонаки виноо пиширувчилар буни яхши биладилар. **(Залда жонланиш).**

В. В. Скрябин. Тўғри гап.

Н. С. Хрушчев. Самогон пиширувчиларни қидириб топиб, уларни меҳнатга бўйни ёр бермайдиган унсурлар сифатида ўз орангиздан ҳайдаб чиқаришингиз керак. **(Қарсаклар).**

Сўнгра ўртоқ Скрябин Запорожье области ғалла тайёрлаш планини ошириб бажарганлигини ва давлатга чорвачилик маҳсулотлари сотишни кўпайтирганлигини маълум қилади. Аммо хўжаликлар ориқ чорва молларни топшириб келдилар. Нотиқ 1959 йилдаги ҳосилсизлик натижасида ем-хашак етишмаганлиги туфайли шундай аҳвол рўй берганлигини айтади. Ўтган йили, дейди ўртоқ Скрябин, кузги экинларнинг бир қисми нобуд бўлганлиги орқасида катта майдонларга маккажўхори экишга тўғри келди. Аммо жанубда экинлар зич ва қалин экилган эди, бу ерларда ҳар гектар ерда кўп деганда 25 минг туп бўлиши керак эди.

Н. С. Хрушчев. Тўғри айтасиз, ўртоқ Скрябин. Илгари бу масалани ўрганиб чиққан эдилар. Жанубий районларда квадрат 80X80 ёки ҳатто 90X90 сантиметр бўлиши керак, чунки у ерларда намлик етишмайди. Украинлар буни эсда тутишлари керак, чунки биз бу масалани бир вақтлар муҳокама қилган эдик.

Колхоз ва совхозлар, дейди ўртоқ Скрябин, 1961 йил маррасини белгиладилар. Аввало, маккажўхори ҳисобига дон етиштиришни 33 процент кўпайтиришга қарор қилинди. Давлатга 1960 йилдагидан 19 минг тонна кўпроқ гўшт, 53 минг тонна кўпроқ сут ва 17 миллион дона кўпроқ тухум сотилади. Колхоз ва совхозлар 116 минг бош қорамолни ва 300 мингдан кўпроқ чўчқани бўрдоқига боқмоқдалар. Областдаги хўжаликлар бу йил 5 миллион ўрдак ва ғоз боқиб ўстирадилар.

Н. С. Хрушчев. Мен бир вақтлар ғалла ўрим-йиғим пайтида Михайловский районида бўлган эдим, кечқурун далада жуда кўп ғозларни кўрдим. Мен нима учун шундай, деб сўрадим, ахир ғозларни сув бор жойда кўришга одатланиб қолганмиз-ку, ғозлар сув паррандаси-ку. Аммо запорожьеликлар қуруқ майдонда ғоз боқиб ўстирган эканлар. Мен булар сизнинг ғозларингизми, деб сўрадим. Йўқ, бу ғозлар совхоз ишчилариники, дедилар. Совхозда эса битта ҳам ғоз йўқ экан. Маълумки, ҳосил ҳар қанча яхши йиғиштириб олинганида ҳам майдонда ҳамиша анча дон қолиб кетади. Совхоз ишчилари буни пайқаб, ғоз боқа бошлаганлар.

Ўртоқ Скрябин айтадики, Михайловский райони каби биронта ҳам катта кўлга эга бўлмаган Веселовский районида ҳам 150 минг ғоз боқиб ўстирилади.

«Запорожсталь» заводининг ишчилари, дейди нотиқ, КПСС XXII съезди шарафига юксак мажбурият олдилар. Улар қишлоқ хўжалигининг эҳтиёжлари учун йиллик пландан ташқари 12 минг тонна чўян, 15 минг тонна пўлат эритиш ва 8 минг тонна прокат тайёрлаб беришга аҳд қилдилар. Ўртоқ Скрябин партия Марказий Комитетини ишонтириб айтадики, Запорожье область шаҳар ва қишлоқларининг меҳнаткашлари КПСС нинг навбатдаги съездини муносиб кутиб оладилар, ўзларининг куч, маҳорат ва ғайратларини севикли Ватанга бағишлайдилар.

КПСС Краснодар ўлка, Каневский район комитетининг секретари ўртоқ **А. С. Колесниковга** сўз берилади. Ўтган йили, дейди нотиқ, об-ҳаво шароити жуда оғир бўлди. Гармсел кўп экинларни нобуд қилди. Революциядан илгариги эски Россияда бундай воқеалар кишининг ҳаётида энг мудҳиш деб ҳисобланган очарчиликка муқаррар сабаб бўлар эди.

Ана шундай табиий офат рўй берганлигига қарамай, район партия ташкилоти, колхозчилар, совхоз ишчилари, қишлоқ хўжалик мутахассислари давлатнинг ёрдами билан ҳамма қийинчиликларни енгдилар ва анча яхши натижаларга эришдилар. 65 минг гектар майдоннинг ҳар гектаридан 26,5 центнердан дон ҳосили олинди. Биз давлатга 4,6 миллион пуд дон, шу жумладан бир миллион пуддан кўпроқ маккажўхори, гибрид уруғлари сотдик. Маккажўхори биз учун нажот бўлди, деб айтиш мумкин.

Районда чорва моллар сони ортмоқда, колхозларнинг даромадлари кўпайди. Бу даромадлар ўтган йили чорак миллиард сўмни (эски пул ҳисобида) ташкил этди, 1959 йилдагига нисбатан қарийб 50 миллион сўм кўп бўлди.

Район меҳнаткашлари 1960 йилда 2,8 миллионта парранда боқиб ўстирдилар. Бундан ташқари 200 минг макиён бор. Бир йил ичида 3,4 минг тоннадан кўпроқ парранда гўшти, шу жумладан 2.650 тонна ўрдак гўшти етиштирилди. Ҳар 100 гектар дон майдони ҳисобига тайёрланган парранда гўшти 46,4 центнерни ташкил этди.

Нотиқ партия XX съездидан кейин районда паррандалар кўп миқдорда етиштирила бошланганлигини айтади. Беш йил ичида етти миллион донадан кўпроқ парранда, шу жумладан 4,8 миллион ўрдак боқиб ўстирдик. Биз бу ишга киришганимизда бутун районда атиги 12 минг ўрдак бор эди.

Районимиз, дейди ўртоқ Колесников, бошқа областлар ва республикаларга макиён паррандалар юбориб ёрдам кўрсатмоқда. Бошқа область ва республикаларга қарийб 300 минг ўрдак юборилди. Биз Қозоғистоннинг Павлодар областига бир эшелон парранда юбордик. Ана шу ўрдаклар Павлодар областида жуда барвақт — февраль ойидаёқ тухум қила бошлади. Ўртоқларимиз ҳатто саросима бўлишиб, районимизга телефон қилиб, сизлар эҳтимол, ўрдакнинг бошқача наслини юборгандирсиз, деб сўрадилар.

Семипалатинск областидаги совхозлардан бирига парранда боқувчиларимиздан икки кишини юбордик. Бу совхозда ўрдак боқиб ўстиришдан ҳеч қандай натижа чиқмаган экан. Парранда боқувчиларимиздан Емцева ва Солдатенко ўртоқлар совхозда 25 минг ўрдак боқиб ўстирдилар ва ўрдакларнинг 97 процентини сақлаб қолишга эришдилар. Шундай қилиб, улар Қозоғистонда ҳам ўрдак боқиб ўстириш шубҳасиз, мумкин эканлигини исбот қилиб бердилар.

Н. С. Хрушчев. Кубан ўрдаклари Семипалатинскда ҳам яшай олади.

А. С. Колесников. Бу жуда тўғри, Никита Сергеевич.

Бизнинг тажрибамиз шуни кўрсатдики, деб сўзини давом эттиради нотиқ, қишлоқ районларининг ҳеч мустасносиз ҳаммасида паррандачилик билан шуғулланиш мумкин ва лозим. Ҳовуз, кўллар бор жойларда улардан ўрдак ва ғоз боқиб ўстириш учун фойдаланиш зарур. Ҳовуз, кўллар бўлмаган жойларда уларни қуриш керак. Масалан, биз қўшимча равишда жами 600 гектар майдонда ҳовузлар қурдик. Буларда қўшимча равишда ярим миллион ўрдак боқиб ўстирдик. Ҳовуз, кўллар кам бўлган жойларда товуқ, ғоз ва курка боқиб ўстириш керак. Ғозлар сувни кам талаб қилади. Биз Борковский ғозларини Украинанинг Старомлиновский районидан олиб келдик. Борковский ғози фойдали ва яхши эканлигини айтиб ўтишим керак.

Н. С. Хрушчев. Сизлар Украина ғозларини ўзингизга олиб кетган экансизлар-да, эҳтимол, шунинг учун Украинада ғозларни кам боқиб ўстирадиган бўлиб қолгандирлар.

А. С. Колесников. Бу ғоздан манфаат жуда кўп. Оддий ғозлар 12-15 тадан тухум қилса, Борковский ғозлари эса 30-35 тадан тухум қилди. Бундай ғозларни шундай мўлжал билан урчитиш кераккки, бир ғоз мавсумда 80-90 килограммдан гўшт берсин, яъни семиз ёввойи чўчқа берадиган миқдорда гўшт берсин.

Н. С. Хрушчев. Тўғри гап. **(Қарсаклар).** Сиз бу гапингиз билан сирни очиб қўйдингиз. Украинадаги ходимлар уларнинг ғозлари шунча кўп миқдорда тухум қилиб, гўшт бераётганлигини билмаган бўлсалар керак.

Нотиқ паррандачиликнинг кўпгина моҳир усталари тўғрисида гапириб, райондаги энг яхши паррандахоналар ҳақида Краснодар ўлка партия комитети чиқарган плакатни Президиумга, ўртоқ Н. С. Хрушчевга топширади.

Н. С. Хрушчев. Раҳмат. Яхши плакат экан. Ҳамма ўрдакни яхши кўради. Ўрдак боқиб ўстираётган кишилар бу плакатни кўрсинлар **(Қарсаклар).**

Ўртоқ Колесников сўзининг охирида айтадики, Каневский районининг меҳнаткашлари бу йил ҳар гектар ердан 32 центнердан дон, 50-60 центнердан маккажўхори етиштириш мажбуриятини олдилар. Райондаги колхоз ва совхозлар давлатга 12 минг тонна гўшт, 25,6 минг тонна сут, 12 миллион дона тухум сотишга ва 3 миллион дона парранда боқиб ўстиришга қарор бердилар. Юз гектар дон майдони ҳисобига парранда гўшти етиштириш 50 центнерга етказилади.

Доғистон АССР, Караноғай районидаги «Червленные Буруны» наслдор қўйчилик совхози, дейди старший чўпон **Д. А. Махсутов,** мамлакатимиздаги майин жунли энг яхши қўй наслларидан бири — Грозний наслининг ватанидир. Совхоз беш йилдан буён 25 минг қўйнинг ҳар биридан ўрта ҳисобда саккиз килограмм ва бундан ҳам кўпроқ юқори сифатли жун олмоқда. Бир килограмм жуннинг таннархи 12-13 сўмдир (эски пул ҳисобида). Совхоз ўтган йили давлатга икки минг центнердан кўпроқ майин жун ва 3660 центнер гўшт топширди, мамлакатнинг турли районларига ва халқ демократияси мамлакатларига етти мингга яқин наслдор қўй юборди.

Бизнинг бригадамиз, дейди ўртоқ Махсутов, 1960 йилда оширилган мажбурият олган эди, бу мажбуриятни шараф билан бажарди. 880 қўйнинг ҳар биридан 8,8 килограмм, ёки 1959 йилдагига нисбатан 1,3 килограмм кўпроқ жун олинди. Бу бригадага коммунистик меҳнат бригадаси номи берилди. Совхозда чўпонларнинг беш бригадаси ана шу юксак номни олишга сазовор бўлди.

Биз бу йил ҳар бир қўйдан 9-9,5 килограмм жун қирқиб олиш ва бир килограмм жуннинг таннархини бир сўмдан оширмасликка, шунингдек ҳар бир қўйнинг вазнини 12 килограмм оширишга қарор бердик. Бутун совхозда ҳам 1961 йил учун юксак мажбуриятлар олинди.

Ўртоқ Махсутов мамлакатдаги барча қўй боқувчиларни арзон жун етиштириш учун кураш бошлашга ва бу билан халқнинг жундан ясаладиган яхши кийимларга бўлган ва ўсиб бораётган эҳтиёжларини тезроқ қондиришга даъват этади.

Муваффақиятлар ҳақида гапирганда, деб таъкидлайди нотиқ, республика қишлоқ хўжалигини янада юксалтириш учун ҳали фойдаланилмаётган резервлар тўғрисида ҳам сўзламаслик мумкин эмас. Караноғай районидаги етти колхоз бизнинг совхозимизга қўшнидир. Бу колхозларнинг ерлари бизнинг хўжалигимиздагига нисбатан тўрт баравар кўп, лекин улар ана шу ерларда кам ҳосил етиштирмоқдалар. Майин жунли ҳар бир қўйдан кўп деганда 4,5 килограммдан жун олинмоқда, бу колхозларда наслдор қўйлар етиштирилмаётир.

Колхозчилар совхозимизнинг ижобий иш тажрибасини кўриб, колхозлар базасида совхоз ташкил қилишни сўрадилар. Биз бу масалани тезроқ ҳал этишни илтимос қиламиз.

Н. С. Хрушчев. Сиз ана шу колхозларнинг ерларини ўз совхозингизга қўшишни таклиф этасизми ёки ана шу ерларда бошқа совхозлар ташкил қилишними?

Д. А. Махсутов. Ана шу етти колхоз базасида совхозлар ташкил этиш мумкин.

Н. С. Хрушчев. Шундай қилиш оқилона иш бўлади деб ҳисоблайсизми?

Д. А. Махсутов. Оқилона иш бўлади.

Н. С. Хрушчев. Шундай қилиш мақсадга мувофиқ бўлади деб ўйлайман. **(Қарсаклар).**

Сўнгра нотиқ чўпонларнинг меҳнат шароитига ва совхоздаги ишларни ташкил этиш масалаларига тўхталиб ўтади. У айтадики, қўй боқувчилар учун зарур маданий-маиший шароит вужудга келтирилган, аммо меҳнат процессларини механизациялаш суст бормоқда. Масалан, 700-800 бош қўйни суғориш учун 12-13 метр чуқур қудуқдан челакларда сув чиқариб олишга тўғри келади. Ҳўкизларда сув ташиш қийин, қум саҳроларида эса баъзан бригада вагончаларини бир участкадан иккинчи участкага юборишнинг иложи ҳам бўлмай қолади. Биз трактордан фойдалана олмаймиз, чунки трактор яйловларни ишдан чиқариб қўяди. Нотиқ моторли ўзиюрар вагонча вужудга келтириш тўғрисида ўйлаб кўришни таклиф этади. Бу вагончанинг кичкина мотори қудуқлардан сув чиқара олсин ва вагонни ёритсин.

Н. С. Хрушчев. Чўпонлар вагонда яшаши учун шундай қилиш керакми?

Д. А. Махсутов. Ҳа, чўпонлар бу вагонларда яшаш ва қўйларни суғориш имкониятига эга бўлсинлар. Вагонлар ёритилади.

Н. С. Хрушчев. Жуда тўғри гап, шундай қилиш керак.

Биз, Доғистон чорвадорлари, дейди ўртоқ Махсутов, Коммунистик партия ва унинг ленинча Марказий Комитети олдимизга қўядиган ҳар қандай вазифани бажариш учун кучимизни ҳам, билимимизни ҳам аямаймиз.

Сўнгра, Хмельницкий областидаги «Украина» колхозининг раиси **Г. И. Ткачук** сўзга чиқиб, бундай деди:

— Бизнинг колхозимиз — жуда катта хўжалик. Унинг 6 минг гектарга яқин ери бор. Катта хўжаликларнинг майда хўжаликлардан афзалликлари кўпроқ. Бизнинг қўшнимиз бўлган ва кейин биз билан бирлашган Жданов номли иқтисодий заиф колхоз 1958 йилда, колхоз йириклашмасдан олдин, дон экинларининг ҳар бир гектаридан атиги 16,8 центнердан ва қанд лавлагининг ҳар бир гектаридан 212 центнердан ҳосил олар эди, қишлоқ хўжалигига яроқли ерларнинг ҳар 100 гектарига ҳисоблаганда, 152 центнердан сут ва 36 центнердан гўшт етиштирар эди. Йириклашган колхоз эса, 1959 йилда ғалланинг ҳар бир гектаридан 26,6 центнер ва қанд лавлагининг ҳар гектаридан 350 центнер ҳосил олди, яроқли ерларнинг ҳар 100 гектарига ҳисоблаганда эса 472 центнердан сут ва 106 центнердан гўшт етиштирди. Шундай қилиб, йириклаштирилган колхознинг афзалликлари биргаликда ишлашнинг биринчи йилидаёқ ўзини кўрсатди.

Н. С. Хрушчев. Ўртоқ Ткачук, колхозингиз йириклаштирилмасдан олдин унинг неча гектар ери бор эди?

Г. И. Ткачук. 2.500 гектар.

Н. С. Хрушчев. Энди-чи?

Г. И. Ткачук. Ҳозир 5.973 гектар еримиз бор.

Н. С. Хрушчев. Яхши. Лекин йириклаштиришга жуда берилиб кетишнинг ҳам кераги йўқ. Ўртоқ Прозоров бўлса, колхозни йириклаштириш тўғрисида мақола ёзди. У раҳбарлик қилаётган колхозда, чамамда, 27 минг гектар ер ва аҳоли яшайдиган 137 та пункт бор экан. Бу ноғўғри қилинган иш албатта, чунки бундай хўжаликни идора қилиш жуда қийин.

Г. И. Ткачук. Ҳозир бизнинг областимизда бу колхоз яхши колхоз.

Н. С. Хрушчев. Ўрмон-даштлари, ҳайдаладиган яхши ерлари бўлган Хмельницкий области шароитида 5 минг гектар ерга эга бўлган хўжалик яхши хўжаликдир. Бинобарин, сизни ва сизнинг ютуқларингизни табриклаймиз.

Сўнгра, ўртоқ Ткачук сўзини давом эттириб, бундай деди: Об-ҳаво шароити ноқулай келганлигига қарамай, колхозчилар етти йилликнинг иккинчи йилида дон экинларининг ҳар бир гектаридан 36,7 центнердан ҳосил етиштирдилар, шу жумладан, 460 гектар ерга экилган маккажўхорининг ҳар гектаридан 50 центнердан дон олинди.

Қанд лавлагининг ҳар гектаридан 350 центнердан ҳосил олинди. Дон ва техника экинларининг ҳосилдорлигини ошириш ва ялпи ҳосил олиш юзасидан олинган социалистик мажбуриятларни ошириб бажардик.

Маккажўхорининг катта имкониятлари борлигини, дейди ўртоқ Ткачук, ҳозир ҳамма эътироф қилмоқда. Бироқ, кўп колхозлар ва совхозларда маккажўхорининг ҳар гектаридан жуда кам — 14-15 центнердан ҳосил олинмоқда. Агар биз маккажўхоридан шундай кам ҳосил олганимизда эди, биз уни колхозимизда экиб овора бўлмас эдик. Илгари маккажўхорининг ҳар бир гектаридан 25-30 центнердан дон олар эдик. Арпа ҳам, буғдой ҳам шунча ҳосил беради. Лекин бу экинларга камроқ меҳнат сарф бўлади. Экинлар маккажўхори сингари кўп парваришни талаб қилмайди. Биз катта-катта майдонларга маккажўхорини дон олиш учун экмоқдамиз, биз эккан маккажўхори яхши ҳосил бермоқда. Маккажўхорининг фойдали эканлиги шак-шубҳасиз.

Н. С. Хрушчев. Маккажўхоридан қанча ҳосил оляпсиз, ўртоқ Ткачук?

Г. И. Ткачук. Маккажўхори экилган бутун майдонда унинг ҳар бир гектаридан 52-53-55 центнердан ҳосил олмоқдамиз.

Н. С. Хрушчев Демак, бу зонада гектарига 50 центнер олишни кам дейсизми?

Г. И. Ткачук. Бу камлик қилади. Бемалол 50 центнер ва ундан ҳам кўпроқ ҳосил олиш мумкин.

Мўл ҳосил олишни таъминламоқ учун, дейди ўртоқ Ткачук, биз олдин бошқа экин экиб олинган яхши ерларга маккажўхори экмоқдамиз. Бундан ташқари, биз маккажўхори экилган ернинг ҳар бир гектарига 10-15 тоннадан органик ўғит ва 2-3 центнердан минерал ўғит соламиз. Лекин бу ўғитлар ҳам камлик қилади. Кимё саноатининг ходимлари минерал ўғитлар ишлаб чиқаришни яқин вақт ичида кескин равишда кўпайтиришлари керак. Чопиқ тракторлари, культиваторларни ва маккажўхорини ўриб-йиғиб берадиган машиналарни ҳам кўпроқ ишлаб чиқариш зарур. Бу машиналар маккажўхори етиштириш ишларини комплекс механизациялаш учун керак. Агар биз шу машиналарни ва минерал ўғитларни ишлаб чиқаришни кўпайтирсак, Никита Сергеевич, маккажўхори етиштириш соҳасида АҚШдан ўзиб кетамиз.

Н. С. Хрушчев Тўғри, АҚШда маккажўхорининг ҳар гектаридан 30-35 центнер ҳосил олишяпти. Бинобарин, маккажўхори етиштиришда сиз АҚШдан ўзиб кетгансиз.

Г. И. Ткачук. Бу йил колхоз 800 гектар ерга маккажўхори экади. Шунинг 400 гектари дон олиш учун экилади. Биз унинг ҳар бир гектаридан 50-60 центнердан дон олмоқчимиз.

Н. С. Хрушчев. 50-60 центнер — жуда яхши ҳосил, сизларни табриклаймиз. **(Қарсаклар).**

Г. И. Ткачук. Бизнинг колхозимиз ва бошқа колхозлар қанд лавлагидан мўл ҳосил олмоқдалар. Бизнинг колхозимизда 700 гектарга қанд лавлаги экилмоқда.

Н. С. Хрушчев. Маккажўхорини қанд лавлагидан кейин экасизми?

Г. И. Ткачук. Ҳа.

Н. С. Хрушчев. Қанд лавлаги маккажўхоридан олдин экиш учун жуда яхши.

Г. И. Ткачук. Бироқ, лавлагини кавлаб ва ташиб олиш ишларини механизациялаш масалалари жуда секин ҳал қилинмоқда. Бу ишларни, айниқса лавлагини юклаш ва бўшатиш ишларини бажарадиган машиналар жуда кам. Бу ишларнинг кўпи қўлда бажарилмоқда. Конструкторларимиз бу масалани секин ҳал қилмоқдалар. Улар бу масала устида кўпроқ бош қотириб, уни яқин фурсатда ҳал қилиб беришлари керак.

Н. С. Хрушчев. Машиналарнинг конструкцияси яхши эмасми? Ёки бунақа машиналар камми?

Г. И. Ткачук. Кам.

Н. С. Хрушчев Бунинг учун конструкторларда айб йўқ.

Г. И. Ткачук. Йиғим-терим машиналарини олиб кўрайлик.

Н. С. Хрушчев. Ўртоқ Изаксон ўз нутқида жуда яхши таклифлар киритди.

Ўртоқ Ткачук чорвачиликни ривожлантириш масалаларига тўхталиб дедики, ҳозирги вақтда колхозимизда 2.870 бош қорамол бор, ёки қишлоқ хўжалигига яроқли ерларнинг ҳар юз гектарига 60 тадан қорамол, шу жумладан 21 тадан сигир тўғри келади. Чўчқалар ва паррандалар сони анча кўпайтирилди.

Колхозчилар, аввало, хўжаликни бошқаришнинг илмий асосланган системасини жорий қилиш ва экин майдонларининг структурасини тўғри танлаш йўли билан дон, гўшт ва бошқа маҳсулотлар етиштиришни кўпайтирдилар. Яхши чорвадор кадрлар танланди, ем-хашак базаси вужудга келтирилди, чорва молларнинг зоти яхшиланмоқда. Далачилик ва чорвачиликда моддий манфаатдорлик принципи кенг қўлланилмоқда. Колхозчилар 1961 йил учун оширилган мажбуриятлар олдилар.

Сўнгра, нотиқ айтдики, нўхот ҳосилини йиғиб-териб берадиган механизмлар яратиш соҳасида шу вақтгача ҳеч бир иш қилингани йўқ, ваҳоланки, Хмельницкий областида нўхот экилаётган майдон кенгайиб бормоқда. Масалан, «Украина» колхози 400 гектар ерга нўхот экиб, унинг ҳар бир гектаридан 31-32 центнердан ҳосил олмоқда. Бу ҳосилни йиғиб-териб берадиган машиналаримиз йўқ.

Н. С. Хрушчев. Айтишларига қараганда, Льговская станцияси нўхот ҳосилини йиғиб териб оладиган яхши машина яратибди.

Г. И. Ткачук. Похолни йиғиштириб олишни механизациялаш масаласи ҳам ҳал қилинмаган. Ғалла ҳосилини йиғиб-териб олиш вақтида уни ғарамлаш қўлни жуда кўп ушлайдиган иш бўлиб қолди. Ғаллани комбайн билан ўриб-йиғиб оламиз-у, похоли қолиб кетаверади, натижада ерни юмшатиш ва ҳайдаш мумкин бўлмай қолади. Похолни йиғиштириб олиш чўзилиб кетади. Конструкторлар эса, бу масала устида бош қотирмаётирлар.

Н. С. Хрушчев. Бош қотириш ягти. Ўртоқ Изаксон ўз нутқида таклифлар киритди.

Г. И. Ткачук. Ҳозирча ҳеч бир натижа кўринмаётир.

Н. С. Хрушчев. Гапингиз тўғри: машина қўлингизга текканидан кейингина бу ҳақда бош қотирилганлигини эътироф қиласиз. Бу тўғри гап, масалага колхозча баҳо бермоқдасиз.

Нотиқнинг фикрича, колхозчиларнинг съездини чақириш ва бу съездда қишлоқ хўжалик артелининг Устави масаласини, томорқа ер участкалари масаласини, колхозчиларнинг пенсия таъминоти масаласини муҳокама қилиш, шунингдек жамоат хўжалигини ривожлантиришда артель аъзоларининг манфаатдорлигини оширадиган бир қанча чораларни ишлаб чиқиш пайти келди. Бизда, дейди ўртоқ Ткачук, исрофгарчилик кўп, ёмон ишлаётган дангасалар ҳам кўп. Дуруст, бунинг учун биз айблимиз, биз оммавий-тарбиявий ишларни кўнгилдагидек ташкил қилганимиз йўқ. Лекин, ҳеч бир нарса таъсир қилмайдиган одамлар ҳам бор. Бунақа одамлар ёзда ҳеч қаерда ишламай, умрини қанд лавлаги, маккажўхори ўғирлаш билан ўтказади. Лавлаги ва маккажўхори ўғирлашга хотима бермоқ учун бундай кишиларга таъсир чораларини қўлланиш керак. Ёки самогон пиширувчиларни олиб кўринг. Самогончилар жуда талтайтириб юборилган.

Н. С. Хрушчев. Ўғрилик билан шуғулланаётган одамларга қарши украинлар қонун чиқарсалар бўлмасмикин. Шундай қилиш мумкинми? **(Қарсаклар).**

Г. И. Ткачук. Мумкин, албатта.

Н. С. Хрушчев. Самогон пиширувчиларга ҳам қарши, ичувчиларга қарши, шу самогонни истеъмол қилувчиларга ҳам қарши қонун чиқариш керак. **(Залда жонланиш).**

Г. И. Ткачук. Кўп ичаётганларни ҳам жазолаш керак.

Ўртоқ Ткачук Пленумнинг юксак минбарида туриб, партия Марказий Комитетини ишонтириб айтдики, артель колхозчилари мажбуриятларни шараф билан бажариш ва шу тариқа етти йиллик планни муддатидан олдин бажариш ишига, мамлакатимизда коммунизм қуриш ишига ўз ҳиссаларини қўшиш учун бутун кучларини сарфлайдилар.

Кострома область партия комитетининг биринчи секретари ўртоқ **Л. Я. Флорентьев** сўзга чиқиб айтдики, Н. С. Хрушчевнинг декабрь Пленумида область чорвадорларини танқид қилиб айтган сўзларини партия ташкилоти ҳисобга олди. 1959 йилда гўшт етиштириш 44 процент, 1960 йилда 68 процент кўпайди. Лекин, дейди нотиқ, бу натижалар бизнинг имкониятларимиз даражасида эмас ва аҳолининг эҳтиёжларини қондиролмайди.

Нотиқ Кострома области фермаларига ёш кучлар кўпроқ келаётганлигини — ўтган йил йигит ва қизлардан уч ярим минг киши фермаларга келиб ишлай бошлаганлигини гапириб берди. Янгиликларнинг ҳаммасига зеҳни етадиган бу сезгир ёшлар прогрессив усулларни чорвачиликда зўр бериб жорий қилмоқдалар. «Октябрь 12 йиллиги» колхозининг раиси, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони П. А. Малинина сингари донгдор мастерларнинг тажрибаларини ўрганмоқдалар.

Ўртоқ Флорентьев кўп миқдорда сут етиштириш билан шуғулланаётган шу колхозни мисолга олиб, қишлоқ хўжалигини ихтисослаштиришнинг жуда катта фойдаси борлигини гапириб берди. Колхознинг ҳар 100 гектар ерга ҳисоблаганда 21 та сигири, 46 та қорамоли бор. Ҳар бир сигирдан ўрта ҳисобда 5.000 килограммдан сут соғиб олинмоқда. Ҳар 100 гектар ерга ҳисоблаганда 814 центнердан сут етиштирилди. Ўтган йили бу чорвачилик хўжалиги ҳар 100 гектар ерга ҳисоблаганда 191 центнердан гўшт етиштиришга муваффақ бўлди.

Бу колхозда, дейди ўртоқ Флорентьев, чорва моллар асосан картошка билан боқилмоқда. Ўтган йил ноқулай келганлигига қарамай, артель ҳар бир гектар ердан 220 центнердан картошка ҳосили олди, картошканинг ҳар бир килограмми янги пул билан бир тийинга тушди.

Н. С. Хрушчев. Бу ерда ўртоқ Малинина ўтирибди. Унга қанд лавлаги экишни маслаҳат қилинса, яхши бўлур эди. Бу иш муваффақиятли бўлиб чиқса, озуқа етиштиришни дарров икки баравар кўпайтириш мумкин.

Л. Я Флорентьев. Бизда бу соҳада оммавий тажриба қилингани йўқ.

Н. С. Хрушчев. Тажриба қилиб кўринглар.

Л. Я. Флорентьев. Тажриба қилиб кўриш керак. Малинина сингари кишига лавлаги экишни тавсия қилиш мумкин, чунки у, ҳар қандай ишни ихлос билан бажаради, бу иш билан ҳам албатта шуғулланади. Биз буни ҳисобга оламиз.

Колхоз ўтган йили, дейди Флорентьев, ҳар бир сигирга 4,5 тоннадан картошка ғамлаб қўйди. Маккажўхори билан қўшиб ҳисоблаганда ҳар бир сигирга ҳаммаси бўлиб 20 тоннадан ширадор озуқа ғамлаб қўйилди.

Н. С. Хрушчев, Ўртоқ Малинина раис бўлиб турган колхоз маккажўхоридан қанча ҳосил олмоқда?

Л. Я. Флорентьев. Гектарига ўрта ҳисобда 477 центнердан.

Н. С. Хрушчев. Менимча, бу яхши ҳосил. Мен ўртоқ Малинина билан суҳбатлашганимда, у, маккажўхори тузук бўлмаганлигини, ўша вақтда у, маккажўхорини ёппасига, қалин қилиб экканлигини айтган эди.

Л. Я. Флорентьев. Ҳозир, квадрат-уялаб экишяпти. Натижа ҳам яхши.

Н. С. Хрушчев. Хўш, у киши нима билан фахрланяпти, картошка биланми?

Л. Я. Флорентьев. Ҳа, кўп йиллик тажрибаси бор, тажрибаси жуда яхши.

Область паррандачилик соҳасида кўп йилдан бери сурункасига силжимай келмоқда. Бунинг сабаби шуки, биз, деди нотиқ, ҳар бир колхозда кичикроқ паррандачилик фермалари ташкил этиб, шу асосда паррандачиликни ривожлантирмоқчи бўлган эдик. Лекин энди биз йирик ихтисослаштирилган паррандачилик фермалари тузиш йўлига тушиб олдик. Караваево институтининг Волга нари ёғидаги ўқув хўжалигида биринчи паррандачилик фабрикаси ташкил этдик. 1961 йилда хўжалик 8 миллион дона, яъни 978 та кичик паррандачилик фермаларидан икки йил ичида олинган тухумга қараганда бирмунча кўп тухум олади.

Ўртоқ Флорентьев хўжаликларни ихтисослаштириш фикрини ривожлантириб, дедики, Кострома области Романов зотидан бўлган қўйлар билан азалдан шуҳрат қозонган бир нечагина районнинг биридир. Лекин ҳозир колхозларни бундай қўйларни кўпайтиришга мажбур қилиш қийин. Ҳар йил Давлат план комиссияси областга жун сотиш планини беради, шунинг учун ҳам Романов қўйларининг жунини қирқиб олишга — пўстин ўрнига жун беришга тўғри келади. Пўстинбоп жунсиз қўй терининг ҳеч кимга кераги йўқ, албатта. Поча пўстин, калта пўстин, хотин-қизлар, болалар киядиган пўстинчалар тикиш ва бошқа маҳсулотлар учун давлатга мана шундай яхши қўй тери керак эмасмикин, ахир?

Н. С. Хрушчев. Нима бало, бу қўйни сўйиб, жунини қирқиб олишяптими?

Л. Я. Флорентьев. Ҳа, жун тайёрлаш планини беришяпти.

(Давоми учинчи бетда)

КПСС Марказий Комитетининг Пленуми

(Боши иккинчи бетда)

Н. С. Хрушчев. Хўш, бу қўй қанча жун беради?

Л. Я. Флорентьев. 1-1,5 килограмм жун беради. Кўкламда қўйнинг жунини қирқиш мумкин, аммо, кузда биз тери тайёрлаш планини беришимиз керак. Шу билан бирга, пўстинбоп қўй терининг нархини ошириш зарур. Менимча, қўй тери жуда керак буюм.

Н. С. Хрушчев. Пўстинбоп қўй тери бизга керак деган фикрингизга қўшиламан. Биз — шимол мамлакатимиз, солдат учун ҳам, колхозчи учун ҳам қўй теридан тикилган пўстин жуда яхши бўлади, шаҳардаги киши ҳам пўстин кийса, совқотмайди.

Л. Я. Флорентьев. Бунақа қўйнинг териси жуда яхши бўлади.

Н. С. Хрушчев. Романов қўйи қанақалигини биламан. Қўйнинг ўзи ҳам, унинг терисидан тикилган пўстин ҳам жуда яхши.

Ўртоқ Хрушчев докладининг тезисларида ва ўртоқ Полянскийнинг докладида, дейди сўнгра обком секретари, область ғаллачиликда орқада қолганлиги, ҳосилдорлик пасайиб кетганлиги учун тўғри танқид қилинди. Коммунистлар бу ишдаги камчиликларни очиб ташладилар, дон етиштиришни яқин 2-3 йил ичида икки баравар кўпайтириш чораларини белгиладилар. Албатта, бу ишда бизга бир оз ёрдам керак, областга минерал ўғитларни кўпроқ юбориш керак.

Н. С. Хрушчев. Чорваларнинг сонини кўпайтирсангиз, гўнгни ҳам кўпайтирасиз. Гўнгни тўғри асрашни ва ундан тўғри фойдаланишни ташкил қилиш керак. Энг муҳими мана шу. Майли, сизларга минерал ўғитлар юборишни кўпайтирамиз, шундан кейин, ҳамма нарсани бизнинг устимизга тўнкай берасиз. Минерал ўғитлар ишлаб чиқарадиган завод қуриш учун икки йил вақт керак бўлади. Сиз бўлсангиз, ғаллани ҳам икки йилдан кейин берамиз, дерсиз. Хўш, овқатни уч йилдан кейин бермоқчимисиз?! Сиз-ку, бугун овқат талабсиз, хўш, дон етиштиришни икки йилдан кейин кўпайтирмоқчимисиз?

Л. Я. Флорентьев. Гапингизга тўла равишда қўшиламан.

Н. С. Хрушчев. У ҳолда сиз билан бизнинг ўртамизда келишмовчилик йўқ.

Л. Я. Флорентьев. Тўрт-беш йил ичида Кострома области колхозлари ва совхозлари зиғир экилаётган майдонни кўпайтириб, 26 минг гектардан 60 минг гектарга, картошка экилаётган майдонни 24 минг гектардан 33 минг гектарга етказдилар. 1961 йилда 20 минг гектар ерга маккажўхори экамиз. Минерал ўғитлар юборишни планлаштираётган вақтда, бу ўзгаришларни ҳисобга олиш керак.

Н. С. Хрушчев. Далаларга бир кўз ташланг. Дала йўлларида бораётганингизда, далаларда гўнгни тўда-тўда қилиб қўйилганини кўрасан. Гўнгнинг экинни озуқлантирадиган керакли моддалари бутун қиш бўйи йўқ бўлиб кетади. Ишнинг кўзини билган киши шундай қиладими, ахир, минерал ўғитлар гўнгнинг ўрнини боса оладими, ахир? Темир йўл станцияларида минерал ўғитлар ташиб олинмай, тоғ-тоғ бўлиб ётганлиги «Сельская жизнь» газетасида ва бошқа газеталарда ёзилди. Ўғит кўкламда керак бўлса, колхозлар уни қишда тайёрлаб қўйишлари ва темир йўллар бўйида очиқ ҳавода сақламасдан, балки сув тегмайдиган ёпиқ жойларда бузилмайдиган қилиб сақлашлари керак.

Л. Я. Флорентьев. Фикрингизга қўшиламан, Никита Сергеевич. Бизда чорва моллар сони кўпаяди, бинобарин, ўғит ҳам кўпаяди.

Нотиқ ўғитнинг яна бир муҳим манбаи бўлган торф ҳақида гапиради. Нотиқ торфни кўпроқ қазиб олиш учун мелиорация техникаси кераклигини айтади.

Ўртоқ Флорентьев ўз нутқида айтдики, областда қишлоқ хўжалигини қайта қуриш янги йўлдан ва кадрлар тайёрлаш йўли билан бормоқда. Областдаги қишлоқ хўжалик институти «Караваево» совхозига кўчирилди. Энди студентларнинг амалий тажриба олишлари учун ҳамма имконият бор: бу ўқув хўжалигида 4 мингга яқин сигир, ҳайдаладиган 26 минг гектар ер бор. Асосий ишларни студентларнинг ўзи бажармоқда. Олий ўқув юртини деҳқончилик авж олган ерга кўчирганлигимиз, дейди нотиқ, қишлоқ хўжалик мутахассислари тайёрлаш учун жуда катта аҳамиятга эга бўлган янги, зўр иш бўлди. Фақат 1959 йилнинг ўзидагина институтга қабул қилинган студентларнинг тўртдан уч қисмини сут соғувчилар, чўчқабоқарлар, ўрта малакали зоотехниклар, механизаторлар орасидан танлаб олинди.

Саратов областининг Аркадак районидаги Мичурин номли колхоз раиси **А. А. Чусляев** сўзга чиқиб айтдики, бизнинг колхозимиз 1953 йилга қадар районда энг орқада қолган колхозларнинг бири эди. КПСС Марказий Комитетининг сентябрь Пленумидан кейин қисқа вақт ичида бу колхоз дон, гўшт, сут ва бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришни кескин равишда кўпайтиришга муваффақ бўлди. Агротехника ва механизация даражаси оширилганлиги туфайли, 1960 йилда қурғоқчилик бўлганлигига қарамай, ҳар бир гектар ердан 16,8 центнердан ғалла, 160 центнердан қанд лавлаги, 12 центнердан кунгабоқар олинди. Николай Кузьмич Комков бошчилигидаги учинчи комплекс бригада энг юқори кўрсаткичларга эришди.

У, арзон ғалла сотиб олиш учун курашни бошлаб берди. Бу бригада Олтойнинг донгдор ғаллакори Гавриил Буханько бригадасини мусобақага чақирди. Бу икки бригаданинг бошлаган иши Саратов ғаллакорлари билан Олтой ғаллакорларининг мусобақасига айланиб кетди. Ўртоқ Комков бригадаси 1.100 гектар ерга ғалла экиб, унинг ҳар бир гектаридан 120,3 пуддан ғалла олишга муваффақ бўлди. Ҳар бир центнер ғалланинг таннархи 22 сўм 10 тийинга тушди.

Колхозда қорамолларнинг сони кейинги икки йилнинг ўзидагина икки баравар кўпайди ва ҳозир бир ярим минг бошга етди, шу жумладан сигирларнинг сони 412 тага, ёки ярокли ерларнинг ҳар 100 гектарига ҳисоблаганда 23 бошга етди, қўйларнинг сони 1.200 бошга етди ва чўчқаларнинг сони 2 мингдан ошиб кетди. Колхознинг пул даромади ўтган йил 8 миллион сўмдан ошди. Шу сабабли, колхозчиларнинг моддий фаровонлиги жуда яхшиланди. Колхоз экономикаси мустаҳкамланганлиги 1959 йил январдан бошлаб меҳнат кунлари ёзмай, меҳнатга пул билан ҳақ тўлашга ўтиш имкониятини берди.

Н. С. Хрушчев. Марказий Комитет ва Министрлар Советининг янги қарорини амалга ошириш натижасида, колхоз қанча даромад олади?

А. А. Чусляев. Ёнилғининг ва тракторларнинг нархи камайтирилганлиги натижасида, эски нарх билан ҳисоблаганда, 700 минг сўм тежалади.

Н. С. Хрушчев. Бу оз эмас.

А. А. Чусляев. Бу жуда яхши. Биз бутун трактор паркини янгилашимиз, комбайнларни эса, ўзи юрар комбайнлар билан алмаштиришимиз мумкин.

Н. С. Хрушчев. Колхозга раис бўлганингизга неча йил бўлди?

А. А. Чусляев. Етти йил.

Н. С. Хрушчев. Неча ёшдасиз?

А. А. Чусляев. 33.

Н. С. Хрушчев. Баракалла, азамат! **(Қарсаклар).**

Бу йил биз, деб давом қилади нотиқ, колхознинг ҳамма ерларида ғалла экинларининг ҳосилини илғор бригаданинг, ўртоқ Комков бригадасининг ҳосили даражасига етказиш, яъни ғалланинг ҳар бир гектаридан 120 пудга етказиб ҳосил олиш вазифасини олдимизга қўйдик. Демак, колхознинг ҳамма еридан қўшимча равишда яна 8 минг центнер ғалла олишимиз мумкин бўлиб қолади. Тариқ экилаётган майдон кенгайтирилади. Маккажўхорини дон олиш учун экишга кўпроқ эътибор берамиз.

Н. С. Хрушчев. Дони пишиб етиладими?

А. А. Чусляев. Пишиб етилади. Бизнинг Саратов областимизда Кубандаги сингари шароит йўқ, албатта, лекин биз 250 гектар ерга маккажўхори экиб, унинг ҳар бир гектаридан 40 центнердан дон олмоқчимиз. Бу эса, бизнинг колхозимизда қўшимча равишда 12 минг центнер дон олишга имкон беради.

Колхозимиз, дейди нотиқ, қанд лавлаги экиш соҳасида бирмунча тажриба орттирди. Бу йил биз 200 гектар чамаси ерга лавлаги экмоқчимиз ва унинг ҳар бир гектаридан 220-225 центнерга етказиб ҳосил олмоқчимиз.

Н. С. Хрушчев. Сизлар қанд лавлагидан қорамолларни ва айниқса чўчқаларни боқиб семиртириш учун фойдаланишингиз мумкин. Лавлаги билан ғозларни ҳам, ўрдакларни ҳам яхшилаб боқса бўлади.

А. А. Чусляев. Биз ҳам шундай қиляпмиз.

Қорамоллар сонини, дейди сўнгра нотиқ, 450 бош миқдорида кўпайтирмоқчимиз ва шундай қилиб, 1961 йилнинг охиригача қорамолларни 1.950 бошга етказмоқчимиз, сигирлар сонини эса бир йил ичида 60 процент кўпайтирамиз. Бу йил, тухум қиладиган 10 минг товуқ сиғадиган катта ва машиналаштирилган паррандачилик фермаси ташкил қилинмоқчи, чўчқалар сони кескин суратда кўпаяди. Гўшт ва сут етиштириш анча кўпайтирилади. Давлатга ўтган йил топширилган 1.300 центнер ўрнига 2,5 минг центнер гўшт, 1960 йилда топширилган 6 минг центнер ўрнига бу йил 9 минг центнер сут топширишни мўлжаллаб қўйдик.

Н. С. Хрушчев. Буни ўзларингиз ҳисоблаб чиқдиларингизми?

А. А. Чусляев. Ўзимиз ҳисоблаб чиқдик.

Н. С. Хрушчев. Бу рақамларни олишни сизларга ҳеч ким юқоридан мажбур қилгани йўқми?

А. А. Чусляев. Йўқ. Бу—реал рақамлар.

Н. С. Хрушчев. Яхши ҳисоблаб чиқилган ва бажариладиган рақамлармн?

А. А. Чусляев. Бу ҳисоблаб чиқилган рақамлар, албатта, бажарилади.

Н. С. Хрушчев. Ундоқ бўлса табриклайман. **(Қарсаклар).**

Бу йил учун олинган мажбуриятлар енгил мажбуриятлардан эмас, дейди ўртоқ Чусляев, лекин бу мажбуриятлар бажарилади. Бизнинг кишиларимиз ҳалол меҳнат қилаётганлиги, янги муваффақиятларга интилаётганлиги, қишлоқ хўжалигини олиб боришдаги уларнинг маҳорати ошганлиги бунинг гаровидир.

* * *

КПСС Марказий Комитети Пленумининг **16 январь кечқурунги** мажлиси КПСС Кемерово область комитетининг биринчи секретари ўртоқ **Л. И. Лубенников** сўзи билан бошланди.

Кузбассда, дейди у, саноат барқ уриб ривожланмоқда, капитал қурилиш кенг миқёсда амалга оширилаётир. Айни вақтда шаҳар аҳолисининг сони ҳам тез кўпаймоқда. Бутуниттифоқ аҳолини рўйхатга олиш ўтказилганидан кейинги давр мобайнидагина областда шаҳар аҳолисининг сони 200 минг кишидан зиёд кўпайди. Аҳолининг харид қилиш қобилияти анча ошди.

Ўртоқ Лубенников областда қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари етиштириш ўсиб бораётган талабларга жавоб бермаётганлигини қайд қилади. Ўтган йили колхоз ва совхозлар ҳар юз гектар ер ҳисобига ҳаммаси бўлиб 107 центнердан сут ва 10 центнерданга яқин гўшт етиштирганликларини айтишнинг ўзи кифоя қилади.

Нотиқ область партия ташкилоти қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришни кўпайтириш юзасидан кўраётган чоралар ҳақида Пленумда гапириб берди. Планга биноан 1961 йили сут ва гўшт харид қилишни 20 процент, тухум харид қилишни эса 52 процент кўпайтириш назарда тутилади.

Нотиқ чорвачиликнинг зўр бериб ривожлантирилиши муносабати билан чорвачилик биноларини қурилишини тезлаштириш зарурлиги ҳақидаги масалани қўяди. «Арча» типидаги чорвачилик биноларини кенг миқёсда қуришни қизитиб юборишга қарор қилинди. Ўтган йили халқ хўжалиги кенгашига қарашли корхоналар ва РТСлар колхозлар ҳамда совхозлар учун «Арча» типидаги 300 та бино комплектини тайёрлаб бердилар. Бу йил эса ана шундай комплектлардан 1000-1200 тасини тайёрлаш назарда тутилади. Бу тобора кўпайиб бораётган чорва молларини нормал боқиш учун зарур шароит яратиш имконини беради.

Чорвачиликни ривожлантиришда қишлоқ хўжалигининг ана шу соҳасини механизациялаш масаласи муҳим вазифа бўлиб ҳисобланади. Мавжуд техника кўп ҳолларда етишмайди. Айниқса сут соғиш ва чорва молларини суғориш ишларини механизациялаш соҳасидаги аҳвол ёмондир.

Кемерово областининг қишлоқ хўжалик ходимлари, барча меҳнаткашлари, деди ўз сўзининг охирида ўртоқ Лубенников, ушбу Пленумнинг қарорлари билан қуролланиб, мамлакатимизда коммунизм қурилиши ишига ўзлари қўшадиган ҳиссани кўпайтириш учун хормай-толмай меҳнат қиладилар.

Воронеж областидаги «1 Май» колхозининг тракторчиси ўртоқ **Д. С. Косенко** ўз сўзини қанд лавлаги етиштириш билан боғлиқ бўлган ишларни механизациялаштиришга бағишлади. Бизнинг колхозимиз, деди у, фақат кейинги икки йил ичида қанд лавлаги экиладиган майдонларни 80 процент кенгайтирди. Қанд лавлаги кўп меҳнат талаб қиладиган экин. Айниқса лавлагини қазиб олишга кўп қўл меҳнати сарфланади. Колхозда экин майдонлари кўпайганидан кейин экинни парвариш қилиш учун ишчи кучи етишмайдиган бўлиб қолди. Тракторчилар ишни механизациялашга киришдилар. Мана уч йилдирки, улар экинни тракторлар билан букетировка қилмоқдалар ва унинг қатор ораларига ишлов бераётирлар.

Бизнинг тажрибамиз, деди ўртоқ Косенко, квадрат-уялаб экиш усули жорий қилинганида, парвариш қилиш механизациялаштирилганида қанд лавлагини ҳам маккажўхори ва кунгабоқар сингари кам меҳнат талаб қиладиган экинга айлантириш мумкин эканлигини кўрсатди. Бироқ барча ишларни ҳали тўла механизациялаштира олганимиз йўқ. Лавлаги палагини тозалашга қўл меҳнати кўп сарфланмоқда: комбайнлар палакни қанд заводлари талабига мувофиқ даражада ажратмайдилар. Инженерлар ва олимлар мукаммалроқ машиналар яратишлари лозим.

КПСС Ленинград область комитетининг биринчи секретари ўртоқ **И. В. Спиридоновга** сўз берилади. Колхозчилар ва совхозларнинг ишчилари қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш ва давлатга топшириш бўйича етти йиллик планни муддатидан илгари бажариш тўғрисида ўз зиммаларига мажбуриятлар олиб, дейди у, уни бажариш учун қатъият билан кураш олиб бормоқдалар. Область меҳнаткашлари ўтган йилнинг декабрь ойида қишлоқ хўжалиги бўйича олинган мажбуриятлар муддатидан илгари бажарилганлиги ҳақида партия Марказий Комитети ва ҳукуматга маълум қилдилар. Гўшт, сут, тухум, картошка ва сабзавот маҳсулотлари топшириш йиллик планлари анча ошириб бажарилди.

Ихтисослаштирилган совхозлар икки йил ичида картошка етиштиришни тўрт баравар ва сабзавот етиштиришни 3,5 баравар кўпайтирдилар. Ана шу экинларнинг ҳосилдорлиги икки баравар ошди, таннархи 25-30 процент камайди.

Ўртоқ Спиридонов деҳқончилик маданиятини янада юксалтириш, фан ва илғор тажриба эришган муваффақиятларни ишлаб чиқаришга кенг жорий қилиш вазифаларига ҳам тўхталди.

Биз, деб сўзида давом этди ўртоқ Спиридонов, Ленинградни сабзавот билан таъминлаш проблемасини амалда ҳал қилдик. Ҳозирги вақтда ўз олдимизга яқин уч-тўрт йил ичида Ленинград аҳолисининг сутга бўлган эҳтиёжини областнинг ўзида етиштириладиган сут ҳисобига тўла равишда қондирадиган даражага эришиш вазифасини қўйдик.

Табиий ўтлоқларда ва яйловларда маданий-техника ва мелиоратив ишларни амалга ошириш, ана шу ўтлоқ ва яйловларни юқори ҳосил берадиган ерларга айлантириш тўла қимматли арзон озуқа олиш ва қўшимча равишда зарур миқдордаги сутни етиштириш имконини беради.

Нотиқ қишлоқ хўжалик ишларини механизациялашнинг даражасини ошириш зарурлигини кўрсатади. Жумладан, маккажўхорини ўриб-йиғиб олишни механизациялаш фақат меҳнат унумдорлигини ошириш масаласигина бўлиб қолмай, бу умуман маккажўхорининг Ленинград областида етиштириш мумкинми, йўқми, ана шунга ҳам боғлиқ масаладир. Область шароитида маккажўхори фақат август ойидагина бир кеча кундузда 5-10 сантиметр ўсади. Шу сабабли ҳар бир хўжаликнинг раҳбари маккажўхорини тезроқ ўриб-йиғиб олишга ҳаракат қилмаслиги ва бунинг устига думбул сўта олишга интилиши табиийдир. Бу экин сентябрь ойининг дастлабки кунларида кўп ҳолларда совуқ уриши хавфи остида қолади, бу вақтда картошкани қазиб олиш вақти келади. Шу сабабли вазифа — барча маккажўхорини қисқа муддат ичида, 10-15 кун мобайнида ўриб-йиғиб олишдан иборатдир.

Ўртоқ Спиридонов айтдики, Ленинград партия ташкилоти қишлоқ хўжалигида мавжуд бўлган камчиликларга барҳам бериш юзасидан барча чораларни кўради, етти йилликнинг учинчи йилида янада юқорироқ кўрсаткичларга эришади ва етти йилликнинг қишлоқ хўжалик соҳасидаги топшириқларининг беш йилда бажарилишини таъминлайди.

Пленумда чиқиб сўзлаган Ленин номли Бутуниттифоқ қишлоқ хўжалик фанлар академиясининг академиги **А. Н. Аскоченский** айтдики, Совет ҳокимияти йиллари мобайнида мамлакатимизнинг қурғоқчилик районларида, айниқса Ўрта Осиё республикаларида катта ҳажмдаги ирригация ишлари бажарилди. Натижада суғориш тармоқлари бўлган ерлар майдони дастлабки даражадагита нисбатан уч баравардан кўпроқ ошди ва қурғоқчилик ҳамда эндиликда суғорилаётган ботқоқ ерлар билан биргаликда ҳозирги вақтда 12 миллион гектарга етди. Бироқ бу миқдор, гарчи анчагина бўлса ҳам, умумий майдони ҳайдаладиган 50 минг гектар ерга яқин бўлган қурғоқ зонадаги сув ва ер ресурсларидан тўла ҳамда муттасил равишда фойдаланиш бўйича белгиланган суғориш ишлари ҳажмининг 20 процентга яқинини ташкил этади. Қурғоқчиликка қарши ёппасига ҳужум давом этмоқда. Суғориш ишларининг катта ҳажм ва миқёсларига, янги, мукаммалроқ метод ва формаларига ўтиш амалга оширилмоқда.

Мамлакатимизда, дейди ўртоқ Аскоченский, тўғонлар қурилишига катта эътибор берилмоқда. Волга, Днепр, Дон, Кура, Сирдарё ва бошқа дарёларда қурилган сув омборларининг умумий ҳажми қарийб 150 миллиард кубометрни ташкил этади. Бу — совет гидротехникасининг жиддий ютуғидир. Бироқ пахтачилик ва шоликорликни ривожлантириш учун жуда катта аҳамиятга эга бўлган Сирдарё ва айниқса Амударё ҳавзаларида ҳали кўп иш қилингани йўқ. Бу камчиликка барҳам бериш зарур.

Ушбу Пленумда қилинган докладлар ва сўзланган нутқларда, дейди ўртоқ Аскоченский, ер қазийдиган техникани ишлаб чиқаришни кўпайтириш зарурлиги таъкидланди. Машиналар сонининг кўпайиши ер ишларининг йиллик ҳажмини 1953 йилдаги 426 миллион кубометрдан 1960 йилда 1 миллиард кубометргача етказиш ва қурилишда механизация даражасини 98,5 процентгача етказишга эришиш имконини берди.

1965 йилга бориб, ер қазиш машиналари паркини етти-саккиз баравар кўпайтириш назарда тутилади. Янги, юқори унумли машиналар яратилади. Нотиқнинг фикрича, мелиоратив техника ва ускуналарни ишлаб чиқаришни таъминловчи ихтисослаштирилган саноат корхоналарини вужудга келтириш, шунингдек ирригация қурилиши марказлаштирилган районларда қудратли қурилиш индустриясини барпо этиш зарурияти туғилди. «Голодностепстрой»нинг тажрибаси бунинг далилидир. «Голодностепстрой» индустриал типдаги қудратли ёрдамчи корхоналарга эга. Бу Мирзачўлдаги суғориладиган ерлар майдонини бир миллион гектаргача етказиш ва ундан ошириш каби жуда катта вазифани аниқ қилиб қўйиш ҳамда амалга ошириш имконини беради. Ана шундай қурилиш индустрияси яқин вақт ичида Қорақум каналининг суғориладиган зонасида ҳам барпо этилишининг тилакдошимиз.

Қишлоқ хўжалигида суғориш ҳозирнинг ўзидаёқ устун даражадаги аҳамиятга эга бўлган Ўрта Осиё республикаларида, Закавказьеда ва Қозоғистонда, деди сўнгра ўртоқ Аскочинский, кейинги йилларда сув хўжалиги ташкилотларининг муқаррар, ўзини оқлаган системаси вужудга келди. Бу система сув хўжалиги ишларининг бутун комплексини ўз ичига олади. Шунингдек бу система таркибида илмий тадқиқот институтларига эга бўлиш ҳам мақсадга мувофиқдир.

Нотиқ катта проблемаларни олдинга сурган ҳолда, етти йиллик мобайнида суғориладиган ерлар майдонини кўпайтириш имконини берадиган биринчи навбатдаги объектларга нисбатан эътиборни сусайтириш мумкин эмаслигини таъкидлайди. Мирзачўл ва Қорақум канали каби йирик объектлардан ташқари бошқа қурилаётган объектлар 1965 йилгача суғориладиган майдонларни қарийб бир миллион гектар миқдорида кенгайтиришни таъминлайди.

Мамлакатимизда, деди сўзининг охирида нотиқ, кўпсонли гидротехник кадрлар ўсиб етишди, гидротехника мелиорациясида катта тажриба тўпланди. Бу соҳада кенг миқёсда илмий-тадқиқот ишлари бажарилди, суғориш ва намни қочириш мелиорациясининг назарий асослари яратилди. Буларнинг ҳаммаси энг йирик ирригация проблемаларини ҳал қилишга кириша олишимиздан далолат беради.

Минбарга Сумский областидаги Ленин номли колхознинг сут соғувчиси **М. Х. Савченко** кўтарилади. КПСС Марказий Комитетининг декабрь (1959 йил) Пленумининг қатнашчиси сифатида, дейди у, мен оддий кишилар — Тернополь маккажўхорикори Долинюк, Ставрополь чўпони Малашенко, пахта териш комбайнининг донгдор механиги Турсуной Охунова ва бошқаларнинг ўз тажрибаси билан ўртоқлашган нутқларини эътибор билан тинглаган эдим. Никита Сергеевич Хрушчевнинг нутқини жуда эътибор билан тинглаган эдим. Мен меҳнат унумдорлигини ошириш ва қишлоқ хўжалик маҳсулотларининг таннархини камайтиришга қандай катта аҳамият берилаётганлигини тушунган эдим. Шунингдек сут етиштиришда ўзим эришган даража етарли эмаслигини англаган эдим. Ҳатто 1959 йили ҳар бош сигирдан 8.905 килограммдан сут соғиб олганимга қарамай, менга биркитиб қўйилган сигирлар группасидан соғиб олинган сутнинг ялпи миқдори фақат 107 тоннани ташкил этди ва унинг таннархи бирмунча юқори бўлди.

Москвадан қайтиб боргач, ўз фикримни бирга ишлаётган дугоналарим, қишлоқ хўжалик мутахассислари, колхоз раҳбарлари билан ўртоқлашдим. Мени қўллаб-қувватладилар. Гап сут соғувчиларнинг меҳнат унумдорлигини кескин равишда ошириш, кўпроқ сут бериш ва унинг таннархини камайтириш устида борди.

Бизнинг бригадамиз фермасида, дейди ўртоқ Савченко, 108 бош сигир бор. Уларга тўққиз сут соғувчи, уч молбоқар—ем-хашак ташувчи ва икки қоровул қарар эди. Ҳозирги вақтда эса фақат уч сут соғувчи қолди. Бунга механизация туфайли эришдик. Бизда автопоилка, машина билан сут соғиш, ем-хашакни вагонеткаларда тарқатиш қўлланилмоқда. Фермада гўнгни тозалаш учун куракли транспортёр бор. Буларнинг ҳаммаси туфайли мен 12 бош эмас, балки 36 бош сигирга қарашнинг уддасидан чиқдим.

Бу колхозчи аёл етти йилликнинг иккинчи йилида ҳар бир соғин сигирдан 6 минг килограммдан сут соғиб олиш, ўз группасидаги сигирлардан соғиб олинган сутнинг ялпи миқдорини икки баравардан кўпроқ ошириш мажбуриятини олган эди. Бугун КПСС Марказий Комитетининг Пленумига қувонч билан маълум қиламанки, дейди ўртоқ Савченко, ўз ваъдамнинг устидан чиқдим. Ўтган йили ҳар бир соғин сигирдан 6 минг 462 килограммдан сут соғиб олдим. Соғиб олинган сутнинг ялпи миқдори 220 тоннани ташкил этди ва унинг таннархи бирмунча камайди. Энг муҳими, ўзимга қўшимча сут соғиб олиш учун биркитиб қўйилган янги сигирларнинг ҳар биридан 2500 килограммдан сут соғиб олганлигим мени қувонтирмоқда. Ана шу сигирлар ҳозирги вақтда кўп сут бермоқда.

Мен, деди ўз сўзида давом этиб ўртоқ Савченко, ўз тажрибамни ва билимимни ёшларга катта хоҳиш ва қониқиш билан ўргатмоқдаман. Бизнинг фермамизда уч йилдан буён илғор тажриба мактаби ишлаб турибди. Шу давр ичида 300 дан ортиқ ёш сут соғувчилар мактабни тамомлаб, сигирлардан кўп сут соғиб оладиган мастерлар бўлиб етишдилар.

Ўртоқ Савченко чорвачиликдаги кўп меҳнат талаб қиладиган иш жараёнларини механизациялаш учун саноат кўпроқ ускуналар ишлаб чиқариши ҳақидаги масалани кўтаради.

У ўз сўзининг охирида Лебединский районидаги Ленин номли колхоз ўтган йили ҳар юз гектар ер ҳисобига 102 центнердан гўшт ва 450 центнердан сут етиштирганлигини, давлатга қишлоқ хўжалик маҳсулотлари сотиш планини ошириб бажарганлигини маълум қилади. Мен, дейди ўртоқ Савченко, етти йилликнинг учинчи йилида ўз группамдаги ҳар бир соғин сигирдан 6500 килограммдан сут соғиб олишга, соғиб олинган сутнинг ялпи миқдорини 225 тоннага етказиш ва унинг таннархини янада камайтиришга қарор қилдим.

Ростов область партия комитетининг биринчи секретари ўртоқ **А. В. Басовга** сўз берилди.

Ўтган йили областда об-ҳаво шароити жуда ноқулай келди. Лекин шунга қарамай, областда ҳар гектар ердан ўрта ҳисобда қарийб 14 центнердан дон ҳосили олинди. Давлатга қарийб 103 миллион пуд ғалла сотилди.

Чорвачилик соҳасида жиддий камчиликлар бор. Кўп районлар ва умуман областимиз юксак социалистик мажбуриятлар олган эди, аммо бу мажбуриятларнинг бажарилишини ташкилотчилик ишлари билан мустаҳкамланмади. Бунинг натижасида чорвачилик маҳсулотлари етиштиришни лозим даражада кўпайтириш таъминланмади. Колхоз ва совхозлар ана шу маҳсулотларни тайёрлаш юзасидан давлат олдида катта қарздор бўлиб қолдилар. Илғорларнинг иш намуналари эса, областда жуда катта имкониятлар борлигини кўрсатади. 1961 йилда, дейди нотиқ, 235 минг тонна гўшт, 625 минг тонна сут, 325 миллион дона тухум ва 17 минг тонна жун тайёрламоқчимиз.

Колхоз ва совхозларда, асосан, барча экинларнинг ва хусусан маккажўхорининг ҳосилини ошириш, янги ерларни ҳайдаб қўйиш ва суғориладиган майдонларнинг структурасини яхшилаш йўли билан дон етиштириш ва тайёрлашни кўпайтириш ниятидамиз. Кейинги йилларда областда маккажўхори майдонлари кенгайтирилди. Бу тадбир чорва молларни озуқа билан анча яхшироқ таъминлаш имконини берди.

Маккажўхори ҳосили ҳали жуда кам. Маккажўхори етиштириш соҳасидаги кўп ишлар ўз вақтида бажарилмаётир, хусусан қатор ораларини ишлаш кечиктирилмоқда. Область олдига ҳар гектар ердан ўрта ҳисобда 40 центнердан маккажўхори олиш вазифаси қўйилди. Биз, дейди ўртоқ Басов, ана шу вазифани реал вазифа деб ҳисоблаймиз.

1961-1962 йилларда камида 250 минг гектар қўриқ ва бўз ерларни ва дарёлар ёқасидаги 50 минг гектар сувлоқ ерни қўшимча равишда ишга солиб, экин экиш мўлжалланади.

Ўртоқ Басов колхоз ва совхозларда деҳқончилик маданиятини оширишга қаратилган тадбирлар ҳақида сўзлайди. Шу муносабат билан нотиқ баъзи машиналар етишмаётганлиги ҳақида гапиради.

Тупроқни кузги экинлар экиш учун тайёрлаш бошоқли экинларни йиғиштириб олиш билан бир вақтга тўғри келиб қолади, бу вақтда эса ўрмаловчи тракторларнинг қарийб ҳаммаси дон комбайнлари ва силос экинларини йиғиштириб оладиган комбайнлар билан банд бўлади, ғилдиракли тракторлар эса чопиқ ва бошқа ишлар билан банд бўлади. Донни ўриб-йиғиб олиш билан бир вақтда даладан похолни йиғиб олишни таъминлаш учун тракторлар етишмайди. Кузда экиш учун ерни ҳайдаб қўйиш кечикмоқда. Ўртоқ Басов область учун зарур миқдорда тракторлар ажратиб бериш масаласини кўтаради.

Шимолий Кавказ шароитида кунгабоқар — озуқа оқсил моддасини олишнинг катта манбаидир. Аммо, — дейди нотиқ, — кейинги йилда давлатга кунгабоқар топширувчи колхоз ва совхозларга кунжара бутунлай берилмай қўйди. Бизнинг фикримизча, кунгабоқар майдонларини кенгайтиришдан манфаатдорликни ошириш мақсадида мойли экин уруғи топширувчи колхоз ва совхозларга мойли экин уруғидан олинадиган кунжаранинг лоақал 50 процентини сотиш тўғри бир иш бўлур эди. Бу тадбир областда кўпйиллик ўт экиладиган майдонларни қисқартириш ҳисобига кунгабоқар майдонларини анча кенгайтириш ва мойли экин уруғлари етиштиришни кўпайтириш имконини берган бўлур эди.

Н. С. Хрушчев. Сизнинг фикрингизни қувватлайман. Топширилган кунгабоқар эвазига кунжара бермаслик нотўғридир.

Сўнгра нотиқ халқ хўжалиги учун муҳим проблема бўлган сут таркибидаги мойни кўпайтириш масаласига тўхталиб ўтади. Бу проблеманинг ҳал этилиши сут маҳсулотлари етиштиришни тезликда кўпайтириш имконини беради.

Могилев областидаги «Победа» колхозининг тракторчиси **Г. Ф. Жудро** сўзга чиқади. Бизнинг партиямиз ва Совет ҳукумати — дейди у, — оддий кишиларнинг сўзига доим эътибор бериб келмоқдалар. Шу сабабли, мен, ўз ишим тўғрисида ва баъзан учраб турадиган қийинчиликлар ҳақида Пленум қатнашчиларига сўзлаб беришга аҳд қилдим.

Механизатор колхозда маккажўхорига ишончсизлик билан қаралганлигини, баъзи бригадаларнинг бошлиқлари жуда ёмон ерларни ва бунинг устига унча катта бўлмаган участкаларни маккажўхори экиш учун ажратиб берганликлари тўғрисида гапирди. Маккажўхори майдонлари от ва қўл кучи билан ишланди. Шу сабабли, жуда кам кўкпоя ҳосили олдик. Колхоз чорвачилиги оғир аҳволда қолган, ем-хашак йилдан-йилга етишмай қолган бир шароитда, батқоқ бўлиб кетган ўтлоқлар хўжаликни пичан билан таъминлай олмаган ва чорва моллар сонини ҳамда уларнинг маҳсулдорлигини ошириш тўғрисида гап бўлиши ҳам мумкин бўлмаган бир шароитда маккажўхорига шундай эътиборсиз қарашга сира йўл қўйиш мумкин эмас эди.

Маккажўхори, — дейди ўртоқ Жудро, — шундай экин бўлиб чиқдики, у бизнинг ўз қоматимизни ростлаб олишимизга ёрдам берди. Колхоз партия ташкилоти кескин суратда аралашганидан кейингина бунга эришилди. Коммунистлар унумдор ерларни маккажўхори экиш учун ажратиш ва бу ерларни яхши ўғитлашга қарор бердилар. Меҳнат беҳуда кетмади. 1959 йилда ҳар гектар ердан 800 центнердан кўкпоя олинди. Маккажўхори етиштириш тўла равишда машиналаштирилмаганлиги сабабли силоснинг таннархи қимматга тушди.

Ўша йилнинг куз фаслида колхозда комплекс механизация звеноси тузилди. Г. Ф. Жудро бу звенога бош бўлди. Звенога 101 гектар ер ажратиб бердилар. Г. Ф. Жудро ўз шериги А. Харлап билан биргаликда ерни яхши шудгор қилиб қўйди, механизаторлар кўп миқдорда компост ва кул тайёрлаб далага чиқариб солдилар, кўкламда экишни пухта ўтказдилар, ёз фаслида ёмғир тез-тез ёғиб турган бир пайтда қатор ораларини беш-олти марта культивация қилдилар, маккажўхорини минерал ўғитлар билан икки марта озиқлантирдилар.

Ёз фаслида ёғингарчилик ва ҳавонинг совуқ бўлишига қарамай, —дейди ўртоқ Жудро,—маккажўхори кун сайин эмас, балки соат сайин ўсди. Август ойидаёқ маккажўхорининг бўйи 3-4 метрга етди. Звено ҳар гектар ердан 1165 центнердан сўтали кўкпоя олди.

Ўртоқ Жудро айтадики, бу звенонинг эришган муваффақиятлари колхознинг бир сигир учун 26 тоннадан маккажўхори силоси тайёрлашига имкон берди. Яна муҳим томони шуки, дейди у, тайёрланган силос 1959 йилдагига нисбатан тўққиз баравар арзонга тушди. 1 центнер силоснинг таннархи 87 тийин бўлди.

Н. С. Хрушчев. Баракалла, азаматлар!

Маккажўхори, — дейди ўртоқ Жудро, — колхозимизнинг чорвачиликни ривожлантиришдаги қолоқлигини тугатишга ёрдам берди. Кейинги икки йил ичида чорва моллар сони қарийб уч баравар кўпайди, чорвачиликнинг маҳсулдорлиги ҳам анча ошди.

Сўнгра механизатор қишлоқ хўжалиги учун керакли янги машиналар ишлаб чиқаришнинг анча кўпайганлигини таъкидлаб, саноат корхоналари ва таъминловчи ташкилотлар олдига жиддий талаб қўйди:, машиналарга запас қисмлар топиш жуда қийин. Ўртоқ Жудро кўкламда, маккажўхорини экиш пайтида колхоз квадрат-уялаб экадиган сеялкага керакли сошник олиш учун бир минг километр масофадаги Кировоград заводига ўз вакилини юборишга мажбур бўлганлигини эслатиб ўтади. Ўртоқ Жудро яна айтадики, заводлар уруғ экиш нормаларини тартибга солиш учун керакли диск комплектларини юбормаётирлар. Механизаторлар ана шу дискларни ўзлари тайёрлашга мажбур бўлмоқдалар, лекин улар дон уруғини белгиланган миқдорда экишга ҳали эриша олганлари ча йўқ.

Н. С. Хрушчев. Сизлар олган сеялкаларнинг қандай бўлса ҳам бирор паспорти борми? Уларни ишлатиш қоидалари кўрсатилганми, қандай инструмент, қандай запас қисмлар минимум сифатида қўшиб берилиши керак, ёки буларнинг ҳеч қайсиси йўқми?

Г. Ф. Жудро. Буларнинг ҳаммаси бор, лекин уч дон ўрнига бештагача дон экмоқдамиз ва экин яхши униб чиқмаётир.

Н. С. Хрушчев. Бунинг учун ким жавобгар? Уруғликни етказиб берувчи калибровка заводи жавобгар.

Г. Ф. Жудро. Албатта.

Н. С. Хрушчев. Модомики шундай экан, бу заводнинг яхши униб чиқадиган уруғлик бермаётганлигига сабаб нима? Шундай қилиш мумкинми, ахир? Ўртоқлар, уч дон ўрнига беш дон экиш нима деган гап? Бу—уруғликни қарийб икки баравар кўпроқ сарф қилиб, кам ҳосил олиш демакдир. Бунинг нимаси яхши? Йўқ, ўртоқлар, агар шу тариқа хўжайинлик қилинадиган бўлса, бундай хўжайинлардан манфаат кам.

Шундай ҳам бўладики, ана шу иш учун жавобгар бўлган кишиларга ўткир луқма ташлаганингизда улар хафа бўладилар. Улар бунга йўл қўйиш мумкин деб ҳисобласалар керак. Бундай кишилар юқори мансабда бўлганлари ҳолда, топширилган иш билан лозим даражада шуғулланмай, давлатга, халққа зарар етказадилар. Бундай аҳволга тоқат қилиб туриш мумкин эмас!

Ўртоқ Жудро Пленумда етиштирилаётган экинларнинг ҳосилига қараб механизаторларга тўланадиган ҳақни тартибга солиш тўғрисида айтилган таклифларни қизғин қувватлади.

* * *

17 январда КПСС Марказий Комитетининг Пленумида иккинчи масала юзасидан бўлган музокараларда Днепропетровск область партия комитетининг биринчи секретари **А. И. Гаевой** сўзга чиқди. Областнинг қишлоқ хўжалигида, деди у, баъзи ижобий натижаларга эришилди. Давлатга гўшт, тухум, жун, кунгабоқар, маккажўхори гибрид уруғлари, сабзавот сотиш планлари бажарилди. Кейинги икки йил ичида чорва моллар сони анча ортди. Биринчи апрелгача 800—850 минг чўчқа боласи олиш мўлжалланади. Бу йил 1-1,2 миллион чўчқани бўрдоқига боқиш учун тайёргарлик кўрилмоқда. Бу чора гўшт етиштиришда чўчқа гўштининг салмоғини 31 процентдан 55—60 процентгача ошириш, қорамолларни қўшимча равишда яна бир йил боқиш ва колхоз ҳамда совхозлар баъзан топшираётганларидек қорамолни 220 — 240 килограмм вазнда эмас, балки 350 — 400 килограмм вазнда топшириш имконини беради. Колхоз ва совхозлар ўтган йили 6,3 миллион дона парранда топширдилар, бу йил эса камида 10 миллион паррандани боқиб ўстирадилар.

1960 йилда областда ҳар 100 гектар қишлоқ хўжалик экинлари майдони ҳисобига 59 центнердан гўшт ва 293 центнердан сут тайёрланди. Биз, деди ўртоқ Гаевой, — эришилган даража ҳали етарли бўлмай, бизни қаноатлантирмаслигини яхши биламиз. Область чорва моллар сонини анча кўпайтирганн ҳолда, 1961 йилдаёқ ҳар юз гектар ер майдони ҳисобига 72—75 центнер гўшт ва 330—340 центнердан сут тайёрлай олади.

Биз, деди яна ўртоқ Гаевой — зарур миқдорда чорвачилик маҳсулотлари етиштирмоғимиз учун 1961 йилда 180-200 миллион пуд дон олишимиз керак. Областда икки хил дон экини — маккажўхори ва кузги буғдой етиштирилмоқда. Н. С. Хрушчев, уч миллион гектар ерни маккажўхори дони етиштириш учун ажратиб бериш ва бу ерларнинг ҳар гектаридан 50 центнердан ҳосил олишни украиналикларга тавсия этганлигини эшитганимиздан кейин, днепропетровскликлар ана шу уч миллион гектар ердан қанчасини маккажўхори дони етиштириш учун ажратиб бериш кераклигини ҳисоблаб чиқишга киришдилар ва 350 минг гектар ерни ажратиб бериш кераклигини аниқладилар. КПСС Марказий Комитетининг Пленумидан илгариёқ ана шу рақам тўғрисида районларнинг раҳбарлари билан суҳбатлашилди, колхоз ва совхозларнинг илғорларини область партия комитетига чақирдик. Улар областдаги барча маккажўхорикорларга мурожаат қилиб, ҳар гектар ердан 50 центнердан маккажўхори дони олиш учун юриш бошлашга даъват этдилар. Ҳозирги вақтда звено ва бригадаларда, колхоз ва совхозларда мўл ҳосил етиштириш учун кураш қизиб кетди. Энг яхши ерлар маккажўхори экиш учун ажратилмоқда, механизациялаштирилган звеноларни тегишли куч ва воситалар билан таъминлаш тугалланмоқда. Хўжаликлар маккажўхори гибрид уруғлари билан тўла таъминланди.

Областда озуқа учун керакли қанд лавлаги ва нўхот каби экин майдонлари ҳам кенгайтирилмоқда. Бир она чўчқага ярим гектар ер ҳисобидан беда экиш мўлжалланди.

Экиш муддатларини қисқартириш, ўрим-йиғим ва бошқа ишларни ўз вақтида ҳамда сифатли қилиб ўтказиш—дон ва озуқа экинлари ҳосилини кўпайтириш, уларни кўпроқ етиштиришнинг муҳим резервидир. Аммо, қишлоқ хўжалик техникасининг етишмаётганлиги, баъзи машиналарнинг йўқлиги натижасида бу резервдан етарли даражада фойдаланилмаётир. Кейинги уч йил ичида Днепропетровск областида иш ҳажми анча ортганлигига қарамай, колхозларни электр қуввати билан таъминлаш бир хил даражада турибди, дейиш мумкин. 1959 йилда колхозлар 1700 трактор олган бўлсалар, 1960 йилда икки баравар камроқ олдилар. Маккажўхорини ўриб-йиғиштириб оладиган машиналарга ва транспорт воситаларига эҳтиёж жуда катта. Қишлоқ хўжалигига тракторлар, маккажўхорини ўриб-йиғиштириб оладиган машиналар, транспорт воситалари, соғиш машиналарини етказиб беришни кескин суратда ошириш керак.

Ўртоқ Гаевой суғориладиган деҳқончиликни кенгайтириш масаласига тўхталиб айтадики, областда сув ресурслари кўп. Днепр дарёси ва унинг сув омборлари, Днепр — Кривой-Рог канали суғориладиган экин майдонларини 60 минг гектар кўпайтириш имконини беради. Бунинг учун 190 миллион сўмга яқин маблағ сарфлаш талаб этилади, лекин бу харажат 2—3 йил ичида қопланади.

(Охири тўртинчи бетда)

КПСС Марказий Комитетининг Пленуми

(Боши учинчи бетда)

Сўнгра Воронеж области, Ново-Усмань районидаги Киров номли колхоз трактор бригадасининг бошлиғи **Н. Ф. Мануковский** сўз олади. У, қишлоқ хўжалигидаги резервларни сафарбар қилиш ва маҳсулот таннархини камайтириш масалаларига батафсил тўхталиб ўтади.

1960 йилда трактор бригадамиз, деди нотиқ, маккажўхорини қўл кучи ишлатилмасдан етиштириш соҳасида орттирилган тажрибалардан фойдаланиб, бошқа экинларни етиштиришда комплекс механизациялаштиришни жорий қилишга аҳд қилди ва чорвачиликда кўп меҳнат талаб қиладиган ишларни механизациялаштиришга киришди. Биз ўтган йилда қандай натижаларни қўлга киритдик?

Ҳар гектардан 130 пуддан ғалла, 30 центнердан маккажўхори дони етиштирдик. Ҳар гектардан олинган сўтали кўкпоя миқдори 360 центнердан ташкил қилди. Бу эса ҳар сигир учун 24 тоннадан силос бостириш имконини берди. Бундан ташқари, чўчқачилик фермалари учун 500 тоннага яқин консервалаштирилган сўталар жамғариб қўйилди. Тариқ ва кунгабоқар майдонлари кенгайтирилди.

Бригада бошоқли ва чопиқ қилинадиган экинларни етиштиришдаги қарийб ҳамма ишларни механизациялаштиришга муваффақ бўлди.

Бироқ, бригада бошоқли ва чопиқ қилинадиган экинларни етиштиришдаги баъзи ишларни ҳанузгача механизациялаштиролмаётир. Шу муносабат билан ўртоқ Мануковский конструкторлар етилган талабларга жавоб берoладиган машиналарни яратишлари лозимлигини айтади. Далалардан поҳолни йиғиштириб олиш кўп меҳнат талаб қиладиган иш ҳисобланади. Ҳолбуки, Сизрандаги заводда тайёрланган «ППБ-1,3» маркали пресс-подборшчик машинадан бу ишда фойдаланилмоқда. Аммо боғлайдиган материаллар йўқлиги сабабли бу машина бригадада икки йилдан бери бекор турибди.

Ўртоқ Мануковский далаларда картошка йиғадиган яхши комбайнларни кўрмаяпмиз, дейди. Тўғри, виставкада комбайн кўрсатилмоқда. Демак, кутамиз, у ҳа демай далаларда ҳам кўриниб қолади.

Н. С. Хрущев. Афсуски, шундай ишлар ҳам бўлади. Виставкада машиналар яхши ишлайди-ю, далаларда эса бундай эмас.

Н. Ф. Мануковский. Мен комбайнларни ўз бригадамизда, қора тупроқли ерларимизда синаб кўриш имконияти берилишини бир неча марта сўрадим. Комбайнлар қумлоқ ерларда синаб кўрилганда яхши ишлайди-ю, қора тупроқ ерларга келганда аҳвол ўзгариб кетади.

Нотиқ далаларга органик ўғитлар чиқариш ишларини механизациялаштириш, ана шу мақсад учун такомиллаштирилган машиналар чиқариш ҳақидаги масалани ҳам ўртага қўяди.

Н. Ф. Мануковский бошчилик қилаётган трактор бригадаси А. В. Гиталов бошчилик қилаётган бригада билан мусобақалашмоқда. Бригадалар бир-бирлари билан маҳкам алоқа қилиб, ўзаро тажрибалар алмашиб турибди. Ўртоқ Гиталовнинг сўзидан кейин, дейди нотиқ, мен мавжуд имкониятларимизни чамалаб кўрдим ва ҳар гектардан 40-50 центнердан маккажўхори дони етиштириш қўлимиздан келади, деб ҳисоблайман. Маккажўхоридан ана шундай ҳосил етиштирмоқ учун ва бу билан мамлакатда ғалла етиштиришни кўпайтиришдан иборат умумхалқ ишига ўз ҳиссамизни қўшиш учун бутун куч-қувватимизни сарфлаймиз.

Ўртоқ Мануковский чорвачилик фермаларидаги кўп меҳнат талаб қиладиган процессларни механизациялаш тажрибаси тўғрисида батафсил гапиради. Бригада қисқа вақт ичида механикалаштирилган озуқа цехини ускуналади, чўчқалар учун «ошхона» қурди, озуқани тайёрлаш ва моллар боқиладиган бўлимга бериш ишлари тўла механикалаштирилди. Чўчқалар эркин ҳайдаб боқиш усулига ўтказилди. Механизатор М. В. Лесной ва И. П. Манкулов озуқа цехида ишламоқдалар, уларнинг иккаласи ўтган йилда 1212 та чўчқани семиртириб боқдилар ва давлатга топширдилар.

Сут-товар фермасида ёз даврида сигирларни яйловда боқиш вақтида кўчма соғиш установкасини қўлланилди, бу тадбир 250 сигирга қаровчи сут соғувчилар сонини 20 кишидан 5 кишигача камайтириш имконини берди. Сигирларни бойлаб боқиш даврида фермада сут соғиш янгича, махсус соғиш хонасисиз уюштирилди. Сигирхонада осма йўл қилинди, бу йўл орқали тўртта майдончага вакуум аппаратлари ва сут солинадиган идишлар юргизилади. Сут соғиш бундай ташкил этган вақтда алоҳида соғиш зали қуриш эҳтиёжи қолмайди, сигирларни боғлаб боқилаётган бинодан соғиш залига ва соғиш залидан бойланадиган бинога ҳайдаб юрилмайди. Буларнинг ҳаммаси, дейди сўзининг охирида ўртоқ Мануковский, меҳнат харажатини анча камайтирди. Эндиликда ҳар бир сут соғувчи бир агрегатнинг ёрдами билан 50 тагача сигирни соғмоқда.

Донгдор маккажўхорикор икки марта Социалистик Меҳнат Қаҳрамони, Одесса областидаги Горький номли колхознинг звено бошлиғи **Е. В. Блажевский** минбарга чиққанида Пленум қатнашчилари уни қизғин кутиб олдилар.

Мен бошлик звено, дейди у, турли хил экинларни етиштиради, лекин унинг асосий вазифаси маккажўхори етиштиришдир. Биз 13 йилдан буён маккажўхори етиштириб келмоқдамиз. Ҳар гектар ердан ўрта ҳисоб билан 75 центнердан дон олаётирмиз.

Ўртоқ Блажевский ўз звеносининг қандай қилиб бундай юксак натижаларга эришa олганлигини ҳикоя қилиб беради.

Аввало, дейди у, уруғни ғамлаб олиш керак эди. Район шароитига яроқли бўлган сортли уруғлик бизда йўқ эди. Ўзимиз учун зарур бўлган уруғлик навини етиштиришга менинг ўзим аҳд қилдим. 1947 йилда «Лиминг» сортини «Грушевской Одесской» сорти билан чатиштирдим. 500-600 грамм оғирлигида сўта берадиган жуда яхши гибрид етишди. Унга «Котовчанка» деган ном бердик.

Ерни ишлашга алоҳида аҳамият бердик. Кузги буғдой ўриб олингандан кейин буғдой пояларни ҳайдадик. Далаларга ҳар гектар ер ҳисобига 8-10 центнердан чириган гўнг, бир центнердан суперфосфат, кул чиқариб солдик. Участкани 28 сантиметр чуқурликда ҳайдадик. Қишда қорни сақлаб қолдик, кўкламда эса ерни юмшатиш билан намни сақлаб қолдик. Экиш олдидан ерни культивация қилдик ва ҳар гектар майдонга суперфосфат ва товуқ гўнги аралаштирилган бир тоннадан чириган гўнг солдик. Экишдан бир неча кун олдин ерни яна бир марта культивация қилдик ва тупроқни текислаб чиқдик.

Экинни квадрат-уялаб (70x70) экдик. Экин экилиши билан ерларни моладик, 4-5 кундан кейин эса тупроқни яхши юмшатиш учун енгил бороналадик.

Маккажўхори ўн кундан кейин униб чиқди. Экинни узунасига ва кўндалангига чопиқ қилиб, ҳар бир уяда иккитадан ўсимлик қолдирдик. Ҳар 10 кунда ерларни яна икки марта юмшатиб турдик.

Маккажўхори ўсгандан кейин эрталабки соатларда уни икки марта чанглатдик (чанглатишни бундан кечроқ соатларда ўтказиш мумкин эмас, чунки у вақтда кун жуда қизиб кетган бўлади ва у доривор бекорга кетади).

Кузда ҳосилни йиғиштирдик, гектаридан 114,8 центнердан дон йиғиб олдик!

Ана шундан буён, деб давом қилади нотиқ, биз 13 йил давомида муттасил юқори ҳосил етиштириб келмоқдамиз. Мен ва звенода ишлаётган олти хотин-қиз ҳозирги вақтда 20 гектарлик участкада ҳосил етиштирмоқдамиз. 1960 йилда биз муваффақиятсизликка учраб, участкада экинни қайта экдик, чунки экинни жуда барвақт экkан эдик, кўклам эса инжиқ келди: дастлаб иссиқ бўлди, кейинчалик эса ҳаво совуб кетди ва униб чиққан экинлар ҳалок бўлди. Звено шунга қарамай ҳар гектардан 72 центнердан дон олди.

Шундай бўлса ҳам, дейди ўртоқ Блажевский, маккажўхорининг мавжуд сорти мени қаноатлантирмайди. Бу сорт жуда кеч пишиб етилади. Мен совет олимларига ва Германия Мўғулистон, Хитой олимларига хат ёздим. Хитойдан менга профессор Ли Дин-сюн жавоб қайтарди. У менга «цзинь хуан-хоу» («Золотая императрица») маккажўхорисини юборди. Маккажўхорининг бу сорти сентябрь ойининг охирларида — октябрь ойининг бошларида пишиб етилади. Мен 1959 йилда бу сортни «Чвенкантин» сорти билан чатиштирдим ва уч ҳафта илгари пишиб етиладиган гибрид олдим. 1960 йилда бу сорт гектаридан 85-90 центнер ҳосил берди.

Нотиқ, август ойи бошларида пишиб етиладиган маккажўхори сорти яратишга ҳаракат қилаётганлигини айтади. Бу, қанд лавлаги ҳосилини йиғиб олмоқ учун ишчи кучларини эртароқ бўшатиб бериш соҳасида жуда муҳимдир. Ўртоқ Блажевский янги, эртапишар «Бело-зубовидний» сортини етиштирди. Бу сорт 100-105 кун ичида пишиб етилади ва колхоз август ойининг ўрталарида гектаридан 50-55 центнердан дон йиғиб олади. Маккажўхори йиғиштириб олингандан кейин ерларга кузги экинлар экиш мумкин.

Агар кузги экинлар озуқа учун ёз бошларида ўриб олинса, дейди ўртоқ Блажевский, шунинг кетиданоқ «Бело-зубовидний»ни экиш ва сентябрь ойининг охирларида пишиб етилган донни йиғиб олиш мумкин.

Н. С. Хрущев. Қанча ҳосил олдингиз?

Е. В. Блажевский. 40-45 центнердан дон олдик.

Бизнинг звено, дейди сўзининг охирида ўртоқ Блажевский, партиянинг XXII съезди шарафига «Цзинь Хуан-хоу» деган сортли маккажўхори экилган ўн гектар ернинг ҳар гектаридан 100 центнердан дон ҳосили, эрта пишар «Бело-зубовидний» сортли маккажўхори экилган беш гектар ернинг ҳар гектаридан 65 центнердан дон ҳосили олиш мажбуриятини олади.

Орёл областидаги «Ленинское знамя» колхозининг раиси ўртоқ **С. Н. Фак** минбарга чиқади. Мен раҳбарлик қилаётган колхоз, дейди у, йирик, кўп тармоқли хўжаликдир. Биз катта майдонларда каноп, қанд лавлаги, картошка етиштирмоқдамиз. Жамоат чорвачилиги кенг ривожланди. КПСС Марказий Комитетининг сентябрь (1953 йил) Пленумидан кейин колхозда катта ўзгаришлар рўй берди. Колхознинг экономикаси мустаҳкамланди, ғалла экинларининг ҳосилдорлиги ошди, гўшт ва сут етиштириш ҳамда давлатга сотиш олти-етти марта кўпайди. Деҳқончилик ва чорвачиликнинг бошқа маҳсулотлари ҳам анча кўпроқ етиштирилмоқда ва давлатга сотилмоқда. Ҳамма хил моллар сони кўпайди. Қишлоқ хўжалик артели, дейди ўртоқ Фак, ҳар йили гектаридан 250-270 центнердан қанд лавлаги олмоқда.

Н. С. Хрущев. Қанчадан картошка олдиларингиз?

С. Н. Фак. Бу йил 500 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 102 центнердан ҳосил олдик.

Н. С. Хрущев. Сизлар 102 центнердан картошка, 270 центнердан қанд лавлаги олибсизлар. Агар молларга едириладиган қанд лавлагини кўпроқ экканларингда, картошкага қараганда икки-икки ярим баравар ортиқ озуқа единицаси олар эдиларинг. Мана сизга гўшт, мана сизга пул.

С. Н. Фак. Жуда тўғри, Никита Сергеевич. Бу йилдан эътиборан озуқа учун лавлаги эка бошлаймиз.

Н. С. Хрущев. Мен сизларга ўртоқ Фак тўғрисида баъзи фактларни эслатиб ўтмоқчиман. У, колхоз раиси бўлиб ишлар эди, ишни яхши ташкил этган эди. Колхозчиларнинг норозилигига қарамай уни район партия комитетининг секретари қилиб тайинлашди. Шунда колхозчилар Марказий Комитетга хат ёзиб, ўртоқ Факнинг колхоз раислиги вазифасига қайтарилишини сўрадилар. Мен бу хатни Марказий Комитет Пленумида ўқиб берганлигимни эҳтимол эсласаларинг керак. Шундан кейин ўртоқ Факни колхозга қайтариб юборишди, у ҳозир колхозда ишлаб турибди.

Ўртоқ Фак. Пленумга маккажўхори етиштириш ҳақида гапириб беради. 1960 йилда 700 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 685 центнердан сўтали кўкпоя олинди. Бу нарса ҳар бир сигир учун 42 тоннадан силос тайёрлаш имкониятини берди.

Хўжалик ўсиши билан бир қаторда, деб давом қилади колхоз раиси ўз сўзида, кишилар ҳам ўсмоқда. Ф. Г. Масловнинг машиналаштирилган звеноси 195 гектар ернинг ҳар гектаридан қўл меҳнати сарфламай, 845 центнердан сўтали маккажўхори кўкпояси етиштирди. Чўчқабоқар П. И. Мосина ҳар бир она чўчқадан 25 тадан чўчқа боласи олди. Қишлоқ хўжалик артелида илғор сут соғувчилар, механизаторлар, қурувчилар билан ҳам фахрланадилар.

Колхозчиларнинг, дейди нотиқ, моддий фаровонлиги йил сайин яхшиланмоқда, маданий савияси ошмоқда. Қишлоқ хўжалик артелининг пул даромадлари кейинги етти йил ичида 650 минг сўмдан (нархларнинг эски миқёсида) 8 миллион сўмгача кўпайди. Хўжалик ва маданий-маиший қурилишга кўплаб маблағ сарфланмоқда.

Сўнгра, ўртоқ Фак колхозни ривожлантириш перспективалари тўғрисида гапиради. Қишлоқ хўжалик артелининг меҳнаткашлари деҳқончилик ва чорвачилик маҳсулотлари етиштиришни кўпайтиришнинг янги резервларини қидириб топмоқдалар.

Сўнгра, нотиқ, деҳқончилик маданиятини ошириш, озуқа базасини мустаҳкамлаш тўғрисида, деҳқончилик ва чорвачиликни механизациялаш, қишлоқ хўжалик маҳсулотларининг таннархини камайтириш учун кураш олиб бориш тўғрисида гапиради.

Ўртоқ Фак партия Марказий Комитети Пленумини ишонтириб айтдики, колхозчилар ўзларининг етти йиллик учинчи йилида олган мажбуриятларини бажармоқ учун қўлларидан келган ҳамма ишларни қиладилар.

* * *

КПСС Марказий Комитетининг Биринчи секретари, СССР Министрлар Советининг Раиси ўртоқ **Н. С. Хрущев** партия Марказий Комитети Пленумида нутқ сўзлади.

Раислик қилувчи муҳокама қилинаётган масала юзасидан музокараларда 43 киши сўзга чиққанлигини билдиради. Музокараларни тўхтатиш тўғрисида қарор қабул қилинади.

КПСС Марказий Комитетининг Пленуми ўз ишини давом эттирмоқда. (ТАСС).

АҚШ Ҳинди-Хитой бўйича Женева битимини қўпол равишда бузмоқда

МОСКВА, 16 январь. (ТАСС). СССР Ташқи ишлар министрининг ўринбосари В. В. Кузнецов бугун АҚШ нинг Москвадаги элчиси Л. Е. Томпсонни қабул қилди ва Лаосда Америка ҳарбий самолётлари фойдаланилаётганлиги муносабати билан АҚШ ҳукуматига оғзаки баёнотни Совет ҳукуматининг топшириғига биноан айтиб берди.

Лаосдан келаётган хабарларга қараганда, дейди В. В. Кузнецов, Қўшма Штатлар томонидан исёнчилар ихтиёрига берилган «АТ-6» типидаги тўртта Америка самолёти 12 январда шаҳзода Суванна Фума бошчилигидаги Лаос қонуний ҳукуматининг ҳукумат қўшинларига ракета қуролларидан фойдаланган ҳолда ҳаводан бир неча марта ҳужум қилган. Ҳозирги вақтда АҚШ ҳукумати ўз аралашувини янада кенгайтириш йўлидан бормоқда ва маълум бўлишича, Лаосдаги исёнчи кучларга «Ф-84» типидаги ҳарбий самолётларни топширмоқда.

Бу эса Ҳинди-Хитой бўйича 1954 йилги Женева битимларининг АҚШ ҳукумати томонидан қўпол равишда бузилаётганини кўрсатади.

Совет ҳукумати, деди пировардида В. В. Кузнецов, АҚШ ҳукумати, ниҳоят, исёнчиларга ҳарбий ёрдамини тўхтатади, Лаосдаги ҳарбий можарони кенгайтириши мумкин бўлган ҳар қандай бошқа тадбирлардан тийилади ва 1954 йилги Женева кенгаши типидаги давлатлар кенгашини чақиришга розилик билдириб, Лаосдаги аҳволни тинч йўл билан ҳал қилишга астойдил интилаётган мамлакатларнинг ҳаракатларига қўшилади, деб умид билдиради.

ЎЗБЕКИСТОН ЁЗУВЧИЛАРИ ВА САНЪАТ УСТАЛАРИ МОСКВА АВТОМОБИЛЬ ЗАВОДИ ИШЧИЛАРИНИНГ МЕҲМОНИ БЎЛДИЛАР

МОСКВА, 17 январь (ЎзТАГ махсус мухбири Е. Майоров) Ватанимиз пойтахтида буюк ўзбек шоири Ҳамза Ҳакимзода Ниёзий шарафига бошланган юбилей тантаналари давом этмоқда. Юбилей кунларидаги тантаналарда қатнашиш учун Москвага келган Ўзбекистон ёзувчилари ва санъат усталаридан катта группаси бугун Москва автомобиль заводи ишчиларининг меҳмони бўлди.

Лихачев номидаги заводнинг шонли коллективи ўзбек халқининг вакилларини ғоят самимий ва қардошларча кутиб олди. Тушки танаффус пайтида биринчи қуйиш ва қолиплаш-механика цехларининг қизил бурчакларида Ҳамза туғилган куннинг етмиш йиллигига бағишланган йиғилиш бўлди.

Мақсуд Шайхзода ва Юсуф Султонов ўзбек совет адабиёти, музикаси ва театрининг асосчиси бўлган Ҳамзанинг революцион фаолияти ва ижодиёти ҳақида ишчиларга сўзлаб бердилар. Мирмуҳсин, Туроб Тўла, Шукрулло ва москвалик таржимон шоир Г. Левин Ҳамзанинг энг яхши шеърий асарларини рус ва ўзбек тилларида ўқиб беришди.

Сўнгра қисқа байрам концерти берилди. Концертда СССР халқ артисти Ҳалима Носирова, Ўзбекистон халқ артистларидан Галия Измайлова, Насим Ҳошимов, Саттор Ярашев, республикада хизмат кўрсатган артистлардан Бернара Қориева, Карим Алиев, Н. И. Фоменко, таниқли ўзбек артистларидан Генрих Исаxонов, Рафоат Кучликова, Клара Юсупова ва бошқа санъат усталари қатнашдилар. Улар ўзбек халқ музика асарлари ва рақсларини, рус музикаси классикларининг асарларини ижро этдилар.

Автомобиль заводининг коллективи меҳмонларни гулдурос қарсаклар билан кутиб олдилар. Мезбонлар мароқли концерт учун меҳмонларга қизғин миннатдорчилик билдириб, уларга эсдалик совғалари тақдим қилдилар.

Фотожурналистик маҳоратни такомиллаштирайлик

Округ офицерлар уйида очилган республика бадиий фотография виставкаси икки ҳафта кўрсатилди. Бу виставкани Ўзбекистон Журналистлар союзи республика Маданият министрлиги билан биргаликда ташкил қилган эди. Шу вақт ичида виставкани тўрт мингга яқин киши келиб кўрди. Уларнинг кўплари виставка ҳақида ўзларининг яхши таассуротларини ёзиб қолдирдилар.

17 январда виставка муҳокама қилинди. Докладчи — Тошкент рассомлик билим юртининг директори О. К. Апухтин, фотожурналистлардан Перменев, Косовский, Лейзерович, Мазур ва бошқалар виставкадаги асарларнинг яхши томонлари ва улардаги камчиликлар ҳақида гапириб, фотомухбирлар ва барча фотожурналистларнинг ғоявий савияси ҳамда профессионал маҳоратини ошириш, республикада фотосанъатини янада ривожлантириш масалаларига асосий эътиборни қаратдилар.

Йиғилишда республика фотовиставкаси жюросининг қарори ўқиб эшиттирилди. Бу қарорга мувофиқ тўртта иккинчи, олтита учинчи ва ўн бешта рағбатлантириш мукофотлари берилган. Иккинчи мукофот билан тақдирланган энг яхши асарлар орасида «Икки президент» (авторлари И. Душкин, Г. Пун), «Гидроузел қурилиши», «Тошкент денгизи» (автори Г. Пун), «Маслаҳат» (автори фотоҳаваскор И. Пучков), «Кузги шудгор», «Қиш», «Бу кўчанинг ҳозирги эгалари» (автори Г. Перменев), «Журналнинг янги сони» (автори Қ. Розиқов) номли асарлар бор.

«Тинчлик ҳақида ўйлар» (автори Б. Фомичев), «Турсуной Охунова» (авторлари Глауберзон ва Сироткин), «Ўймакор уста», «Колхоз йиғилишида» (автори И. Збарский), «Марказий Тянь-Шань», «Довонда» (автори В. Рацек), «Газли чироқлари», «Ўзбекистон металлургия заводида» (автори Р. Шамсиддинов), «Инглиз олимлари Ўзбекистонда» (автори А. Горокрик) номли фотосуратлар учинчи мукофотни олишга сазовор бўлди.

Йиғилишда сюжет жиҳатидан бўш ишланган кўпгина фотосуратлар қўйилганлиги виставканинг катта камчилиги эканлиги қайд қилиб ўтилди. Рангли фото ниҳоятда қониқарсиз бажарилган. Виставкани муҳокама қилиш вақтида аниқланган бу камчиликларнинг ҳаммаси партиянинг XXII съездига бағишланган «Етти йиллик амалда» деган темада ташкил қилинадиган Бутуниттифоқ бадиий фотография фотовиставкасига экспонатлар танлашда ҳисобга олиниши лозим. (ЎзТАГ)

СОВЕТ—МЎҒУЛИСТОН МАДАНИЙ ВА ИЛМИЙ ҲАМКОРЛИГИ

МОСКВА, 16 январь. (ТАСС). Бугун бу ерда Совет Иттифоқи билан Мўғулистон Халқ Республикаси ўртасида 1961 йил учун маданий ва илмий ҳамкорлик плани имзоланди.

План санъат, фан, маориф, олий таълим, соғлиқни сақлаш, радио ва спорт соҳасида кенг алоқа боғлашни кўзда тутади. Мўғулистон Халқ Республикаси драматик артистлари группаси, кино ходимлари, ўрта мактабларнинг рус тили ўқитувчилари бу йил Совет Иттифоқига келадилар, хореография ансамбли, цирк артистларининг бир группаси, турли соҳаларнинг бир қанча мутахассислари Мўғулистон Халқ Республикасига борадилар.

Олимлар, олий таълим, маориф ходимларини, спорт коллективларини, журналистларни бир-бирларига командировка қилиш, шунингдек, турли адабиётлар айирбошлаш кўзда тутилмоқда.

Планни СССР Министрлар Советининг чет эллар билан маданий алоқа қилувчи Давлат комитетининг раиси Г. А. Жуков ва Мўғулистон Халқ Республикасининг СССРдаги элчиси Сономин Лувсан имзоладилар.

ЛУМУМБА ЭЛИЗАБЕТВИЛГА КЕЛТИРИЛДИ

НЬЮ-ЙОРК, 17 январь. (ТАСС). Мобуту Тисвиль ҳарбий лагеридаги солдатлар қўзғолонининг такрорланишидан қўрқиб, Лумумбани шу лагердан кўчиришга қарор қилди.

Ассошиэйтед Пресс агентлиги мухбирининг хабар беришича, Патрис Лумумба жуда кўп соқчилар назорати остида самолётда бугун Элизабетвилга келтирилган. Элизабетвиль Катанга вилоятининг бош шаҳри бўлиб Бельгия қўғирчоғи Чомбенинг резиденциясидир.

ЛАОСДАГИ ВОҚЕАЛАР

ХАНОЙ, 17 январь. (ТАСС). Фуми Носаван-Бун Ум исёнчилар тўдасининг Сиенг-Куанг шаҳри яқинида ҳаракат қилган парашютчиларидан юздан кўпроқ киши ҳукумат қўшинлари томонига ўтган. Исёнчилар ўнинчи батальонининг солдатлари ҳам шундай қилишган.

«Лаос овози» радиоси шу ҳақда хабар қилиб яқинда бўлиб ўтган жанглар вақтида Сиенг Анг шаҳри атрофидаги ва Кўзалар водийсидаги тўқайзорларга қочган 17 қишлоқ аҳолиси ўз уйларига қайтиб келганлигини кўрсатиб ўтади. Бу қишлоқларнинг аҳолиси Лаос исёнчиларини қатъий равишда қораламоқда ва исёнчилар тўдасига қарши, ватанни ҳимоя қилиш учун олиб борилаётган курашда шаҳзода Суванна Фума бошчилигидаги қонуний ҳукуматни қўллаб-қувватламоқда.

АМЕРИКА ГРАЖДАНЛАРИНИНГ КУБАГА БОРИШИ ТАҚИҚЛАНДИ

НЬЮ-ЙОРК, 16 январь. (ТАСС). Қўшма Штатлар ҳукумати ўз гражданларининг Кубага боришларини тақиқлаб қўйди. Ассошиэйтед Пресс агентлигининг билдиришича, бу қарор 48 соатдан кейин кучга киради. Журналистларга ва илгари «Кубадан наф кўрган» бизнесменларгагина Кубага бориш учун иммиграция маъмурлари томонидан махсус рухсатнома берилади.

Редактор **И. РАҲИМОВ.**

ТАШКИЛОТЧИЛИК КУЧАЙТИРИЛСИН

ЛЕНИН РАЙОН ПАРТИЯ КОНФЕРЕНЦИЯСИДАН

Ленин райони республикамиз пойтахти Тошкентнинг йирик саноат районларидан бири. Октябрь революцияси номидаги тепловоз вагон ремонт заводи, қоғоз комбинати, хушбичим кийимлар билан меҳнаткашларнинг мақтовига сазовор бўлган «Қизил тонг» тикувчилик фабрикаси каби катта корхоналар бу районда оз эмас.

Район саноат корхоналарининг коллективлари етти йилликнинг иккинчи йилини яхши якунладилар. Улар йиллик ишлаб чиқариш планини муддатидан икки ҳафта илгари адо этганликлари ҳақида пойтахтда биринчи бўлиб рапорт бердилар. Меҳнат унумдорлигини орттириш ва маҳсулот таннархини камайтириш топшириқлари анча орттириб бажарилди. Ихтирочилар ва рационализаторларнинг таклифларини амалга ошириш туфайли бир йил ичида давлатнинг ўн икки миллион сўм маблағини тежаш мумкин бўлди. Бутуниттифоқ мусобақасининг ғолиби Тошкент темир йўлчилари янгидан-янги меҳнат зафарларини қўлга киритмоқдалар.

Шу тарихий кунларда саноат корхоналаридаги ишчиларнинг сиёсий активлиги ва ижодий меҳнат ғайрати тобора ортиб бормоқда. КПСС Марказий Комитетининг январь Пленуми материаллари, айниқса партиямизнинг навбатдаги XXII съездини чақириш тўғрисидаги хуш хабар корхоналар коллективларини етти йилликнинг янги марраларида янги муваффақиятларни қўлга киритишга илҳомлантирмоқда. Партиямиз съезди шарафига фабрика ва заводларда, темир йўл ва қурилишларда умумхалқ социалистик мусобақаси янги куч билан тўлқинланиб кетди. Юзларча цех, смена ва корхоналар, минглаpча ишчи ва инженер-техник ходимлар коммунистик меҳнат коллективи, зарбдори номини олиш учун курашиб, ажойиб кўрсаткичларни қўлга киритмоқдалар.

Етти йиллик планни муддатидан олдин бажариш учун курашда коммунистлар чинакам авангард бўлаётганликлари, улар меҳнаткашларнинг ижодий ташаббуси ва ғайратига бошчилик қилаётганликлари кувончли бир ҳолдир. Район партия комитетининг аъзолари ишлаб чиқариш масалалари билан, жойларда партиявий-ташкилий ва партиявий-сиёсий ишларни кучайтириш масалалари билан жиддий шуғулланадиган бўлиб қолдилар.

Районда илғор корхоналар билан бир қаторда давлат планларини бажармай келаётган корхоналар ҳам йўқ эмас. «Автотрактородеталь», «Авторем», «Подъёмник» заводлари шулар жумласидандир. Бунинг асосий сабабларидан бири шуки, бу корхона раҳбарлари ишлаб чиқариш жараёнини механизациялаштириш ва автоматлаштиришга ҳамон етарли эътибор бермаётирлар. Бунинг устига бу корхоналарнинг маҳсулотлари унчалик сифатли эмаслиги ҳақида эътирозлар бор.

Бу завод партия ташкилотлари коллективнинг бутун куч ва ғайратини давлат планларини бажаришга, маҳсулот сифатини яхшилашга, техника тараққиётини тезлатишга тўла сафарбар қилмаётирлар. Бу, улар олиб бораётган ташкилотчилик ва оммавий-сиёсий ишлар савияси ҳали коммунистик қурилиш вазифалари талаби даражасида эмаслигидан далолат беради. Кўпгина корхоналарда тузилган партия контроль комиссияларининг иши ҳам кўнгилдагидек эмас. Қурилишлардаги ишчилар ўртасида қўнимсизликка барҳам берилмаганлиги партия ташкилотлари фаолиятидаги жиддий камчиликдир. Бундай аҳвол айниқса 14-қурилиш-монтаж бошқармасида авж олган.

Район партия комитети қолоқ корхона ва қурилиш бошқармаларини илғорлар қаторига ўтказишга, улардаги партия ташкилотларининг ишчанлик қобилияти ва ташкилотчилик фаолиятини кучайтиришга қаратилган кўпгина яхши тадбирлар белгилаган бўлсада, аммо шу тадбирларнинг ўз вақтида амалга оширилиши устидан етарли назорат қилмади.

Аҳолига маданий-маиший ва медицина хизмати кўрсатишда жиддий камчиликлар мавжуд. Лекин район ижроия комитети бу камчиликларни тезроқ бартараф қилиш соҳасида етарли иш олиб бораётгани йўқ.

Ленин район партия ташкилотининг яқинда бўлиб ўтган XXIV конференциясида кўпроқ мана шу масалалар ҳақида гап бўлди. Район партия комитетининг биринчи секретари Т. С. Содиқов ўзининг ҳисобот докладида шу масалаларни чуқур таҳлил қилиб, конференция делегатлари диққатини йўл қўйилган камчиликларни тезроқ бартараф этиб, ташкилотчилик ишлари савиясини кўтариш, КПСС XXII съездини муносиб меҳнат совғалари билан кутиб олишга қаратди.

Конференцияда ҳисобот доклади юзасидан сўзга чиққан нотиқлар район партия комитетининг фаолиятидаги бошқа камчиликларни, жумладан кадрлар танлаш, уларни жой-жойига қўйиш ва тарбиялаш ишидаги камчиликларни ҳам танқид қилдилар. Шунингдек конференцияда шаҳар, область ва республика ташкилотлари адресларига қарата бир қанча адолатли танқидий эътирозлар билдирилди.

— Фабрикамизга бундан ўттиз йил муқаддам келтирилган дастгоҳлар эскириб, ҳозирги талабга жавоб бермай қўйганлиги ҳеч кимга сир эмас, — дейди «Қизил тонг» тикувчилик фабрикаси партия бюросининг секретари ўртоқ Л. Жарикова. — Буни район ва шаҳар партия комитетлари ҳам, Ўзбекистон Халқ хўжалиги кенгашининг енгил саноат бошқармаси раҳбарлари ҳам яхши биладилар. Бироқ, фабрикани реконструкция қилиш мутлақо суст бораётганлигига қарамай, дастгоҳларни янгилаш чоралари кўрилмаётир. Бундай аҳвол бошқа бир қанча корхоналарда ҳам меҳнат унумдорлигини орттириш ва маҳсулот таннархини камайтиришга салбий таъсир кўрсатмоқда.

Кўпчилик нотиқларнинг сўзларида омма ўртасида партиявий-ташкилий ва сиёсий ишлар савиясини янги вазифалар даражасига кўтариш, идеология ишларини тағин ҳам кучайтириш, бунинг учун корхоналарда социалистик мусобақа байроғини янада юксак кўтариш, аҳолига маданий-маиший хизмат кўрсатишни тубдан яхшилаш, ободончилик ишларига жамоатчиликни актив жалб қилиш масалаларига алоҳида эътибор берилди.

Конференция ишида Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг секретари М. А. Абдураззоқов, Ўзбекистон КП Марказий Комитетининг бюро аъзоси Туркистон ҳарбий округининг қўмондони И. И. Федюнинский, Тошкент область партия комитетининг секретари С. М. Веселов, Тошкент шаҳар партия комитетининг биринчи секретари Қ. М. Муртазоев ва шаҳар партия комитетининг секретари П. В. Каймаков ўртоқлар иштирок этдилар.

* * *

Район партия комитетининг пленуми Т. С. Содиқов, В. В. Окунский ва М. М. Мартьянова ўртоқларни райкомнинг секретарлари қилиб сайлади.

ГВИНЕЯ СЕКУ ТУРЕНИ ЁҚЛАБ ОВОЗ БЕРДИ

КОНАКРИ, 16 январь. (ТАСС). Бугун Конакри радиоси Гвинея республикасида ўтказилган президент сайловларининг натижаларини хабар қилди.

Овоз беришда қатнашган 1.055.912 кишидан 1.055.775 киши Гвинея Демократик партиясининг бош секретари Секу Турени ёқлаб овоз берган.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

19 ЯНВАРДА

19.00 — **Ёшлар клуби** (рус тилида). 19.45 — **Сўнгги ахборот**, 20.05 — **Халқаро масалалар** (ўзбек тилида). 20.20 — **Илмий-атеистик лекторий** (ўзбек тилида). 20.40 — **Саноат ходимлари учун** (рус тилида). 20.55 — **Капитан Дабач** номли чехословак киноповести.

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 19/I да **Травиата**, 20/I да **Марварид қидирувчилар**.

ҲАМЗА НОМЛИ ТЕАТРДА — 19/I да **Тоға-жиянлар**.

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 19/I да **Фарғона ҳикояси**, 20/I да **Нурхон**.

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА — РСФСР да хизмат кўрсатган артист **Ю. Дуров гастролининг давоми**. Томоша кеч соат 7 яримда бошланади.

КИНО

Шовқин-суронли кун (кеч соат 8 яримда). **Кўчма қалъа**—янги кенг экранли бадиий фильм, (кундуз ва кечқурун) — «ВАТАН».

Лўлилар чайласидаги дўстлар — «ДРУЖБА» (1-залда), НАВОИЙ номли (кундуз ва кечқурун). «ЁШ ГВАРДИЯ» (эрталаб соат 10 ва кундуз 12 да).

Эски Чикагода — «ИСКРА», «ЎЗБЕКИСТОН», «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ», «ДРУЖБА» (2-залда), «СПУТНИК» (кундуз ва кечқурун).

Тирилиш — «МИР», СОБИР РАҲИМОВ номли (кундуз ва кечқурун), НАВОИЙ номли (кеч соат 5, 8-10 минут ва 10 да).

Оливер Твист — «ЁШ ГВАРДИЯ», «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун).

Етти дадил — СОБИР РАҲИМОВ номли (эрталаб соат 10 да).

СВЕРДЛОВ НОМЛИ КОНЦЕРТ ЗАЛИДА
20, 21 январда
ЎЗБЕК АШУЛА ВА РАҚС АНСАМБЛИНИНГ
КОНЦЕРТЛАРИ

Ансамблдан: Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артистлар **Меҳри Абдуллаева, Дилором Шерова**, солистлар **Холисхон Қодирова, Манзура Мўминова, Равшан Мўминова, Роҳат Маннонова, Анбар Мўминов, Тоштемир Шарипов, Сайфиддин Йўлдошев, Болта Шарипов**, филармониядан: Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артист **Қундуз Миркаримова** қатнашади.

Концерт кеч соат 7 яримда бошланади. Билетлар сотилмоқда.

ЭСТРАДА ТЕАТРИДА
19, 20, 21, 22 январда
Ҳамза Ҳакимзода Ниёзий юбилейига бағишланган
ЭСТРАДА КОНЦЕРТЛАРИ

Ўзбекистон ССР да хизмат кўрсатган артист **Учқун Ғаниев**, солистлар **Муҳаббат Мусаева, Малоҳат Дадабоева, Тўхта Рисметова**, артистлар **Э. Муҳитдинов, Ж. Қосимов, О. Абдураззоқов**. Ўзбек халқ чолғу асбоблари ансамбли: **О. Ҳасанов** (чанг), **М. Халилов** (ғижжак), **Х. Юсупов** (най), **Ж. Мирҳолиқов** (дойра), **М. Тошмуҳамедов** (рубоб), **В. Тягнибидний** (баян) қатнашади.

Концерт кеч соат 7 яримда бошланади. Билетлар сотилмоқда.

Тошкент темир йўл раҳбарлиги, Дорпрофсож ва Ўқув юртлари бўлими 2-темир йўл мактаб-интернатининг директори, Ўзбекистон ССР да хизмат кўрсатган ўқитувчи

Абдуғани ҚАЮМОВНИНГ

вафот этганлигини чуқур қайғу билан билдириб, марҳумнинг оиласига таъзия изҳор қилади.

«Ўзбекфильм» киностудияси, партия ва касаба союз ташкилотлари Ўзбекистон ССР да хизмат кўрсатган санъат арбоби, режиссёр-оператор М. Қ. Қаюмовга акаси

Абдуғани Қаюмович ҚАЮМОВНИНГ

вафот этганлиги муносабати билан таъзия билдиради.

БИЗНИНГ АДРЕСИМИЗ: ТОШКЕНТ, *«Правда Востока» кўчаси 26 уй*

КОММУТАТОР — 26334, 33262. Редакция бўлимларининг телефонлари: Партия турмуши — 33469. Пропаганда — 33469. Саноат ва транспорт — 29.005. Совет қурилиши — 34780. Қишлоқ хўжалиги — 27604. Адабиёт ва санъат — 32036. Фан, мактаб ва олий ўқув юртлари — 34524. Маҳаллий ахборот — 32347. Оммавий ишлар ва хатлар — 29005. Секретариат — 31226. Эълонлар — 28142.

«Қизил Ўзбекистон», «Правда Востока» ва «Ўзбекистони Сурх» бирлашган нашриётининг босмахонаси

Р 01463. Нашр. Б. 16.